

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII./ŠTEVILKA 45

CELOVEC, DNE 9. NOVEMBRA 1961

CENA 2.— ŠILINGA

Resnične vrednote kmečkega stanu

Danes merijo kmetijstvo in kmeta po rentabilnosti in produktivnosti. Čujejo se glasovi, ki pravijo, da pripada v kmetijstvu bodočnost velekmelijam po vzorcu ameriških farm in ruskih kolhozov, ostali gospodarski drobci pa pride pod kolesje sodobnega razvoja. Zato se ni treba čuditi, če se loteva kmetov kljub razmerno ugodnemu trenutnemu položaju nekako malodušje, češ, saj v tem tekmovanju strojev in motorjev kmetom itak ni mogoče več obstati. Tako silno stojimo pod vtisom sodobne industrijske revolucije, da začnemo življenje vohče, delo kmeta in njegov pomen presojevati zgolj še iz vidika gospodarskih računov. Zato ocenjujemo kmeta in kmetijstvo negativno, posledica takega čisto enostranskega presojevanja pa sta malodušje in obupovanje.

Velika hiba našega časa je enostransko, samo gospodarsko presojevanje ljudi in prilik. To presojevanje izvira iz materialističnih korenin in je povsem napačno. Življenje ni samo številka in račun, gospodarjenje ni samo zadeva največje rentabilnosti. V življenju so tudi vrednote in vrline, ki so nad denarjem, cenami in gospodarskim donosom. Bodočnost bo gradila prej na te vrednote kakor na zgolj gospodarski račun.

Kaj mislimo: ali je na napačni poti oni del ljudstva, ki zavestno ostaja pri svoji prirojeni skromnosti? Po krščanskem svetu gre danes klic, naj se ljudje učimo odpovedi, žrtve, ki bogatijo in polnijo življenje bolj od denarnega profita. Razvajenost se je razpasla ne samo med bogatini, marveč tudi med manj premožnimi. Pod imenom »življenjski standard« se danes ne razume zdravo kulturno in socialno življenje, marveč uživalnost, pa najsi je v pretirani hrani ali obleki, v razkošnih stanovanjih, televizijskih aparatih ali avtomobilih, v plesnih in kino-prireditvah. Hkrati pa se loteva tega razvajenega ljudstva neka utrujenost in življenjska naveličanost. Ali ni več modrosti pri onih skromnih kmečkih ljudeh, ki se zadovoljujejo z manjšim udobjem, ki dobro razlikujejo med vedro in plehko zabavo in ki ostajajo v svoji preproščini zdravi in veseli?

Če bi vprašal duhovnika, koliko bi naj bil njegovemu poklicu primerni zaslužek, bi ga spravil v zadrego. Sveti zakramenti, liturgija, molitev se ne dajo izražati v denarnih enotah. Ali pa bi vprašali mater, s kakšno vsoto denarja bi odslužili njeno žrtev in ljubezen? Žalili bi jo, ker se materinstva ne da sešteti in ne tehtati, marveč je le čista ljubezen. Zato je za kmeta žalitev, če bi mu kdo s postavkami modernih gospodarskih kalkulacij dokazoval, da je njegov vsakršen trud brezsmiseln, ker ne bo njegovo delo nikdar doseglo tiste denarne vrednosti kakor katero koli drugo gospodarsko delo. S tem seve nikakor ne moremo reči, da se kmetijstvo ne sme modernizirati. Pravi kmet pa po svoji zdravi pameti spoznava, da s trgovcem, tovarnarjem ali bančnikom ne bo na isti ravni tekmoval. Zahteval bo sicer svoj pravični delež na narodnem dohodku, vendar pa se bo hkrati zavedal, da mu njegovega poklicnega veselja, lepote njegovega ustvarjanja ne more nihče na svetu z denarjem poplačati. Del plače in zaslužka ima kmet tudi v osrečujoči zavesti soustvarjanja z materjo naravo in z večnim Gospodarjem vsega žitja in bitja.

Zdi se, da se moderni svet roga in pomilovalno smeji besedam »dom«, »žrtev«, »idealizem«, »domoljubje«, »rodoljubje«, »bogatiljubje«. Smelo meni, da so te besede nekaj muzejski inventar, da so le še tvorbe

Volili bomo može našega zaupanja

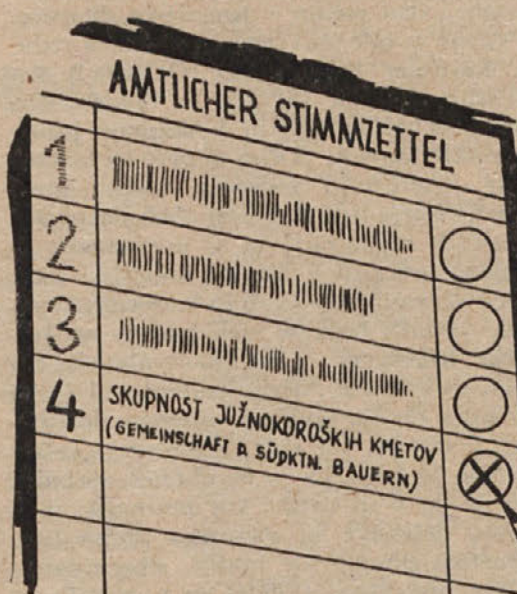


Mirko Kumer, pd. Črčej, nosilec deželne liste „Skupnost južnokoroških kmetov“

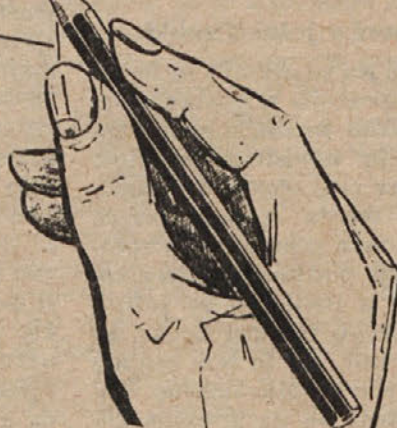
nekdanjega slovarja. Strašna utvara naših dni! In še ironija, ker temu živčno razbolelemu svetu niti ne smejo več povedati, da pleše tik nad vulkanskim žrelom, ker bi bila realnost sedanjega apokaliptičnega časa zanj presilna in prebridka. Usojeno je temu modernemu svetu, da se prej ali slej izgubi v zmešnjavi, ki jo je sam ustvaril. Novi svet pa se bo porajal in bo vstajal iz večnih vrlin skromnosti, požrtvovalnosti in svetega idealizma in započel na razvalinah starega novo, lepše življenje.

ZAUPNIKI!

Te dni razpošiljamo glasovnice za volitve občinskih kmečkih odborov (Ortsbauernausschüsse). Kdor jih ne bi dobil, naj jih pravočasno osebno dvigne v Celovcu, Viktringer Ring 26 oziroma Gasometergasse 10.



Tako bomo volili „Skupnost južnokoroških kmetov“



Čez dobrih 10 dni, to je v nedeljo, dne 19. novembra, bodo na Koroškem volitve v deželno kmetijsko zbornico, v okrajne kmečke zbornice, obenem pa si bomo izvolili tudi občinske kmečke odbore. Te volitve bodo odločile, kdo bo zastopal interese kmečkega stanu. Kmečki stan pod sedanjim koalicijskim vladnim sistemom v Avstriji nasploh, pa tudi na Koroškem je zelo zapostavljen. Prav posebno pa je pri nas zapostavljen južni del dežele, ki je celo z zakonom proglašen kot »zaostalo ozemlje«. Zaostalo pa ni po lastni krivdi, ker na njem biva priden rod, ki dela od zore do mraka na pogosto skopi zemlji, bolj iz ljubezni kot iz dobička. Zaostalo je po krivdi političnih strank, ki gospodarijo v deželi in v Kmetijski zbornici. Zato sta obe osrednji slovenski kmetijski organizaciji sklenili, da nastopita s skupno listo pri teh volitvah, da tako zbereta vse južnokoroške kmete okoli sebe ter ustvarita za ta del Koroške ustreznejše zastopstvo v Kmetijski zbornici. Učinkovitost tega zastopstva bo pa v znatni meri odvisna od moč, ki bodo izvoljeni. Podali smo se najprej v velikovski okraj, da povprašamo naše kandidate, kako preso-jajo položaj in kako nameravajo braniti interes kmečkega stanu.

Mirko Kumer: Za vse južnokoroške kmete

Mirko Kumer, pd. Črčej, je mož v najboljših letih, pravi kmečki gospodar, ki združuje strokovno znanje in življenjsko izkušnjo. Gospodar na srednji kmetiji, kjer ničesar ne manjka, predvsem pa ne dela. Delajo vsi, gospodar, gospodinja in otroci. Če pogledate njegove močne žiljave roke, potem mu morate priznati, da je res pravi »delovni kmet«, ne pa tisti, ki se samo po časopisih tako imenujejo, drugače pa se pečajo — s politiko v kmetu nasprotnih vrstah...

Povprašali smo gospodarja Kumra, kako pravzaprav poleg obilnega dela na domačiji še znore opravljati toliko javnih funkcij v občini, pri prosvetnih in gospodarskih društvih, zadrugah, pri občini in Kmetijski zbornici?

»Tega včasih sam ne vem — je odvrnil —, toda nazadnje se že vse tako uredi, da je prav in lahko z mirno vestjo rečem, da sem — kolikor sem mogel, — vselej domu in ljudstvu zvesto služil. Že od mladega sem bil tako vzgojen. Človek ne sme gle-

dati samo nase, temveč tudi na skupnost v kateri živi, na vasi, v občini in deželi, ker smo drug od drugega odvisni. Zato sem sodeloval povsod, kjer je bilo treba delati za naš rod, za našega domačega človeka, za njegove kulturne in gospodarske potrebe.

Že dolgo pred vojno smo pogosto zasedali z rajnim Grilom, pd. Jegartom, župnikom Starcem in župnikom Poljancem. Po zgledu teh mož sem si vzel za življenjsko geslo: »Ne, kar mora, kar more, je mož storiti dolžan«. Bil so takrat hudi časi. Denarja je bilo malo in trdo ga je bilo treba zaslužiti. Vlak iz Pliberka v Celovec je stal 7.70 šilinga, ki se mu je takrat reklo »alpski dolar« menda zato, ker je bil med preprostimi ljudmi redkejši kot ameriški dolar. To je bilo toliko, kot je zaslužil zidar, če je ves dan pridno delal. Če preračunamo na današnjo vrednost, bi to bilo okrog 100.— šil. Zato sem se na seje v Celovec raje vozil s kolesom. Dve in pol (Dalje na 5. strani)

Navodila za volitve

Za občni zbor deželne kmetijske zbornice ter za okrajne kmetijske zbornice velja uradni volilni list, kot ga vidite naslikanega zgoraj. Volili bomo tako, da bomo napravili križ preko kroga na desni strani v razpredelnici št. 4, ki nosi napis »Skupnost južnokoroških kmetov (Gemeinschaft der Südkärntner Bauern)«.

Za občinske kmečke odbore (Ortsbauernausschuß) veljajo glasovnice volilnih strank, zato jo boste dobili pri krajevem zaupniku »Skupnosti južnokoroških kmetov«.

Ko boste šli na volišče, vzemite s seboj kako osebno legitimacijo (vozniško karto, krstni ali rojstni list, potni list, omejno propustnico itd.). Pa tudi v primeru, da nimate s seboj nobene legitimacije, vas morajo pripustiti k volitvi, ako vas

člani volilne komisije poznajo osebno. Vendar je bolje, da vzamete za vsak slučaj s seboj kako osebno legitimacijo. Tisti, ki izvršujejo volilno pravico v imenu kake pravne osebe (župniki, predstavniki zadrug itd.) morajo izročiti predsedniku volišča pooblastilo, ki ga potem priključijo volilnim aktom.

Vsakemu volilcu izroči predsednik volišča prazno kuverto in po eno uradno glasovnico za občni zbor deželne kmetijske zbornice ter za okrajno kmečko zbornico.

Za občinski kmečki odbor (Ortsbauernausschuß) pa veljajo glasovnice volilnih strank, ki ste jih že prej dobili od zaupnika liste, v našem primeru od »Skupnosti južnokoroških kmetov«. Če pa je ne bi dobili, pa zahtevajte glasovnico od predsednika volišča. Ta vam mora izročiti potem še en bel, prazen listek.

Nato pa stopite v volilno celico in v tajnosti izvršite volilno pravico, tako da na obeh uradnih volilnih listkih s križem označite listo, za katero hočete voliti. Če ste za krajevni kmečki odbor vzeli prazen listek, nanj napišete »Skupnost južnokoroških kmetov«. Vse tri volilne listke dene v kuverto in jo zalepite. Nato zapustite volilno celico ter zaprto kuverto izročite predsedniku volišča.

Zavedajte se, da so volitve tajne in da je volilna svoboda ena izmed temeljnih pravic. O izvrševanju volilne pravice niste nikomur dolžni odgovora. Zato volite »Skupnost južnokoroških kmetov«.

Politični teden

Po svetu . . .

Dva viharja

Minuli teden sta dva orjaška viharja opustošila svet: prvi je bil posledica najstrašnejše eksplozije v zgodovini, ki jo je bil povzročil človek, drugi pa se je rodil v sejni dvorani v Kremlju, kjer je zboroval 22. kongres sovjetske komunistične stranke.

Na Novi zemlji je, kot smo že poročali eksplodirala vodikova bomba, katere moč so sovjetski viri v napovedih označili s 50 megatonami; bila bi naj 2500 krat močnejša od one, ki so jo leta 1945 Amerikanci vrgli na japonsko mesto Hirošimo. Izkazalo pa se je, da so se sovjetski znanstveniki pri računih »malo« zmotili, kajti bomba je imela 57 megaton, bila je 3000 krat močnejša kot ona, ki je padla na Hirošimo in zahtevala 90.000 človeških žrtev. Hruščev je po eksploziji pomirljivo izjavil, da sovjetski znanstveniki »za svojo pomoto ne bodo kaznovani.« — Kaznovano bo človeštvo, ki bo posledice občutilo šele v prihodnjih mesecih ali šele v prihodnjih rodovih.

Sovjetska vlada je zavrnila poziv Združenih narodov, da naj bombe ne preizkusi. Ameriški predsednik pa je ta poskus označil kot »največji, najdražji in najbolj nesmiselni« v človeški zgodovini ter pristavil, da bi lahko Združene države že leta 1957 naredile tako ali pa še večjo bombo. Toda niso je, ker je njeni učinki prestavljajo nevarnost za prihodnje generacije celotnega človeštva. Sovjetske oblasti tako skrbijo očitno ne vznemirjajo.

Doslej je Sovjetska zveza izvedla 32 atomskih poskusov v dveh mesecih, to je vsaki drugi dan enega. Če veljajo za poskus z »velebomb« v polni meri Kennedyjeve ugotovitve ter se po njej same zapadne sile niso pustile prestrašiti, pa povzročajo vojaškim in političnim krogom na zapadu celotna serija sovjetskih poskusov resne skrbi. Že po dosedanjih nepopolnih podatkih je namreč kazno, da gre za serijo skrbno pripravljenih poskusov, ki ne služijo le znanstvenim ampak predvsem vojaškim namenom, kajti Sovjeti so preizkušali bombe v zraku, na zemlji in pod zemljo. Gre za izkušnje, ki jih Amerika že sicer zdavnaj ima in torej atomski znanosti niso prispevali nič takega, kar že ne bi bilo znano, pač pa bodo brez dvoma doprinesli k izboljšanju sovjetske atomske oborožitve. Ta obsežni program je zahteval dolgotrajne priprave. Očitno je postalo, da je Sovjetska zveza 3-letni moratorij (odmor) v atomskih poskusih, ki je bil dogovorjen med atomskimi velesilami »dobro« uprabila zato, da je pripravila nove poskuse.

Tat vpije »Primitu tatu!«

Sedaj pa — ko gredo le-ti h koncu — pa skuša svetovno ogorčenje zvaliti na hrbet Amerike. Minuli teden je Hruščev na Kennedyjev poziv, da naj preneha z atomskimi poskusi, odgovoril, da je sedaj takoj pripravljen podpisati pogodbo o atomski razorožitvi, če pa Združene države tega nočejo, pa bo pač moral nadaljevati z atomskimi eksplozijami, kriva bo za vsega seveda Amerika. Človek bi mislil, da je ameriška vlada takoj začela sestavljati pogodbo, toda zadeva ni tako enostavna. Kot vselej doslej, tudi topot Hruščev ne nudi nobenih garancij, da se bo pogodbe držal in ne dovoljuje nobene mednarodne kontrole. V Washingtonu se sklicujejo na izkušnje iz atomskega moratorija zadnjih treh let. Nima namreč smisla podpisovati pogodb, ki bi zgolj omogočile Sovjetski zvezi, da bi nekega dne s kakršno koli novo pretvezo po nemoteni večletni pripravi izvedla kako novo serijo atomskih poskusov in končno res prehitela Združene države na atomskem področju. Vprava ta premoč je bila doslej najbolj prepričljiv argument, ki je Sovjete odvrčal od vojnih avantur ter jih silil, da so se morali zateči k tako zvani »salami-taktiki«, to je rovarjenju, s katerim so rezali košček za koščkom zapadnega sveta, enkrat na Koreji, drugič v Indokini (Laos), tretjič v Berlinu in sedaj na Finskem. Tja hočejo zdaj Sovjeti poslati svoje čete, da deželo »zaščitijo« pred poraženimi in razdeljenimi Nemci?

Britanski in ameriški vojaški krogi svarijo pred lahkomišelnimi koraki in zahtevajo energično nadaljevanje atomskih raziskav, da se ne zgodi Zapadu isto, kot se mu je pripetilo zaradi nepredvidnosti pri raketah. Tako se svet podaja v nov ples atomskega oboroževanja in licitiranje, kdo

bo iznašel bolj učinkovita uničevalna sredstva, taka ki bi uničila ne samo nasprotnika, ampak vse kar je živega na svetu. V ameriških znanstvenih krogih napovedujejo takozvano nevtronsko bombo, kot naslednjo stopnjo v atomskem razvoju. Kdo jo bo imel prvi? Taka bomba ne bi ničesar porušila, vse bi ostalo nedotaknjeno, pač pa bi smrtonosni žarki uničili vse življenje v območju njenega učinka. Prav sedaj je na mestu pisateljeva beseda »Kam plovemo!«

Združeni narodi imajo tajnika

V New Yorku so se končno zedinili glede novega generalnega tajnika Združenih narodov. Na mesto pokojnega Daga Hammarskjölda je bil postavljen Burmanec U Thant, o katerem gre veliko hvale po svetu. Njegovo imenovanje je bilo soglasno sprejeto, po dolgotrajnih pogajanjih med Združenimi državami, Sovjetsko zvezo in drugimi vplivnimi članicami Združenih držav. Zaradi samostane prelomitve atomskega moratorija so simpatije za Sovjetsko zvezo v zadnjih tednih zelo padle, posebno pri malih narodih in mladih državah iz Afrike in Azije, ki so morale ob tej priložnosti do konca spoznati, kako malo je Sovjetski zvezi mar za demokratične in človekoljubne principe, kadar čuti, da je močna in lahko diktira. Zato bi moskovski predlog o »trojki« to je o treh generalnih sekretarjih, ki bi morali biti vedno soglasni (eden izmed njih iz sovjetskega bloka) gotovo propadel. Sovjet. zveza se je umaknila in ob nekaterih manjših koncesijah pristala

. . . in pri nas v Avstriji

Življenje prihaja spet v izvožene kolesnice

Po vroči proračunski bitki prihaja notranje politično življenje zopet v običajni tir. Skrbi ni malo, toda potem, ko je bilo glavno vprašanje, namreč vprašanje denarja, rešeno, drugo lahko počaka.

Po razburjenjih minulih tednov in nadumem delu pri pogajanjih za pravočasno sestavo proračuna, ki so se pogosto zavlekla v pozne nočne ure, pa tudi ob svetkih ni bilo miru, je vlada radevolje izkoristila priložnost, da se nekoliko odpočije in raztrese. Temu namenu pa najbolje služi potovanje v tuje kraje. V Rimu je namreč sv. oče Janez XXIII. obhajal minuli teden 80-letnico svojega življenja in ob tej priložnosti mu je ne le ves krščanski, ampak ves kulturni svet čestital. Večina vlad pa je poslala v Rim svoje odlične predstavnike, da se osebno udeležijo slovesnosti ter sv. očetu izrazijo voščila v imenu svojih držav. V imenu zvezne vlade je odpotoval v Rim sam zvezni kancler dr. Gorbach v spremstvu zunanjega ministra dr. Kreiskega in kmetijskega ministra ing. Hartman, da bo tudi ob tej priložnosti proporc varovan.

Naše ministre je sprejel sv. oče, kateremu so kot darilo avstrijskega ljudstva izročili zbirko knjig. V Rimu pa je bilo tudi dosti raznih malic in večerij, na katerih so se pri jedi in pijači avstrijski ministri razgovarjali z vatikanskimi diplomati o spornih zadevah med Vatikanom in Avstrijo. Ene izmed teh večerij se je udeležil sam kardinal državni tajnik Cicognani v spremstvu več monsignorjev, med katerimi je bil tudi dr. Žabkar, Slovenec po rodu z Gorenjske v vatikanski diplomatski službi. To dejstvo ocenjujejo dunajski krogi kot izraz posebne naklonjenosti Vatikanu do Avstrije. V zdravici je zvezni kancler ob priklopijanju dr. Kreiskega dejal, da zvezna vlada želi vse še sporne zadeve v zvezi s kordordatom na miren in priateljski način urediti. Med temi vprašanji je tudi šolstvo, zakonska zveza in premoženjska vprašanja.

Rimski razgovori o Južni Tirolski

Potovanje v Rim sta pa zvezni kancler in zunanji minister uporabila razgovore z italijanskim ministrskim predsednikom Fanfaniem in zunanjim ministrom Segnijem glede spornih zadev med obema državama, med katerimi je seveda najbolj pereče vprašanje južnotirolske manjšine. To vprašanje sedaj preučuje posebna študijska komisija, sestavljena iz Italijanov in Južnih Tirolcev. Razgovori so bili pri kosilu, ki je trajalo cele tri ure. Vse je bilo zaupno in zaradi tega ni o njih izšlo nobeno uradno sporočilo. Izgleda pa, da je našim mi-

la na U Thanta, ki je za vse nekam sprejemljiv. Ali se bo mogel tudi tako uveljaviti, kot se je Hammarskjöld, bomo pa še videli. Ta primer pa je vsekakor pokazal, da so vsaj tako dolgo, dokler imamo samo »hladno vojno« tudi sovjetski politični samovolji postavljene meje.

V Moskvi se je končal kongres

komunistične stranke Sovjetske zveze, ki je povzročil hud vihar v komunističnem svetu. Kot je bilo predvidevati, je iz tega kongresa izšel Hruščev kot neomejeni gospodar rdeče Rusije, toda na tem kongresu so bile razgaljene globoke razpoke v doslej dozdevno enotnem komunističnem taboru. Moskva ni več nesporna prestolnica svetovnega komunizma, kajti kitajski Peking ji osporava neomejeno oblast. Po drugi strani pa so obdolžitve med nekdanjimi in sedanjimi sovjetskimi mogotci, ki se še vedno bore za Stalinovo dediščino, razgalile notranjo neenotnost in moralno gnilobo samih sovjetskih komunistov. Za časa Stalinovega življenja so sedanjí sovjetski oblastniki s Hruščevim na čelu s sedanjjo »protipartijsko grupo« Molotova, Kaganoviča in Vorosilova, Malenkova in drugih tekmovali, kdo bo bolj klečepalil pred Stalinom in mu bolj vdano služil. Sedaj so se pa njegovi nekdanji hlapci znesli celo nad truplom svojega osvojenega gospodarja. Stalin je moral iz marmornatega mavzoleja na Rdečem trgu, kjer je ležal ob Leninovi strani, v skromni grob za kremeljskimi zidovi. Od vse njegove nekdanje moči in slave moza, ki je iz Sovjetske zveze naredil eno izmed prvih veselih sveta, priča samo še nagrobna plošča J. V. Stalin. Tako minevata slava in moč tega sveta.

nistrom potovanje v Rim dobro delo, čeprav ni bilo povsem brez nevšečnosti.

Začelo se je že kar ob prihodu v Rim. Na kolodvoru je malo čudno izgledalo, ker se je tam zbrala gruča demonstrantov, ki so bili oboroženi z gnilimi jajci in južnim sadjem. Vendar je bilo moč pravočasno zadevo pojasniti, namreč da le-ti niso bila namenjena avstrijskim ministrom, ampak šefu italijanske komunistične stranke Togliattiju, ki se je z istim vlakom pripeljal v Rim iz komunističnega kongresa v Moskvi. Tako so se mogli naši ministri nemoteno odpeljati v »Grand Hotel«, v katerem so se nastanili. Tam pa jih je čakala druga neprijetnost, kajti hotelska uprava — menda iz patriotskega ogorčenja zaradi dogodkov na Juž. Tirolskem — ni hotela izobesiti avstrijske zastave, kot to predpisujejo pravila mednarodne vljudnosti. Tako se je zgodilo, da je bila izobešana zastava Čangkajškove Formoze, ker se je v hotelu mudila tudi ta otoška delegacija, ne pa avstrijska. Vendar zaradi tega udobje naših ministrov v tem izvrstnem hotelu ni bilo prikrajšano.

Volilna borba na Koroškem se ogreva

kajti z naglimi koraki se približuje 19. november, dan volitev v Kmetijsko zbornico. Vložene so bile štiri liste: po vrstnem redu: 1. Kärntner Bauernbund (OeVP), 2. Arbeitsbauernbund (SPOe), 3. Freiwirtschaftliche Bauernschaft (FPOe) in 4. Skupnost južnokoroških kmetov. Dočim so prve tri nemške liste strankarsko politično vezane, predstavlja četrta lista skupnost obeh slovenskih kmečkih organizacij in si je postavila za nalogo zastopati v deželni Kmetijski zbornici, okrajnih zbornicah in krajevnih kmečkih odborih interese vseh kmetov na Južnem Koroškem. Tako Bauernbund, kot tudi socialistični Arbeitsbauernbund doslej še nista razvila posebne volitvene delavnosti. Prvi zato, ker sedaj razpolaga z veliko večino in misli, da jo bo ohranil, socialisti pa že po svoji naravi kot zastopniki interesov delavstva in mestnega prebivalstva kmetom nimajo nič nuditi. »Svobodnež« rjave preteklosti (FPOe) so v zadnjih tednih bili sorazmerno še najbolj živahni. Socialisti v svojem volilnem letaku na kratko odpravijo kot »ewig bauernfeindliche Marxisten«, dočim gre glavna teža njihovega napada proti övp-jevskemu Bauernbundu. Očitajo mu dolgo vrsto grehov, ki jih je zagrešil v vladni koaliciji na račun kmečkega stanu. To je v volilni borbi še dokaj razumljivo. Zelo jih peče proporc, kar je še bolj razumljivo, kajti oni, ki so nekdanj do dna okusili sladkost oblasti, na njem niso udeleženi. Višek ironije pa je, da ima ta neusmiljeni napad bivših rjavov-

srajčnikov proti voditeljem Bauernbunda, ki so si od leta 1945 naprej vselej in na vse kriplje prizadevali v duhu nemškega bratstva nuditi »osirotelim« pripadnikom nacizma nov dom (»eine neue Heimstatt«) v lastni stranki, za bojno geslo »Deutsche Erde, wir halten treu deine Hut...«

Značilnost teh volitev bo pa v tem, da prekašajo vse dosedanje po številu pritožb glede volilne pravice. Teh je toliko, da je deželni glavar izjavil, da jih pred volitvami ne bo moč rešiti ter da bodo obveljali sedanji volilni imeniki. Kdor je notri, bo mogel glasovati, kdor pa ni, pa ne. Kdor se pa čuti prikrajšanega, se seveda pritoži na ustavno sodišče, kar bi utegnilo imeti za posledico razveljavitev volitev v prizadetih občinah ter nove volitve ondi. Sicer pa bomo videli, kaj bo.

Nova »podkoalicija« v deželnem zboru

Minuli teden je zasedal deželni zbor, ki se je bavil s proračunom za leto 1962. Ta predvideva rekordne izdatke v višini 657 milijonov šilingov, ki so pa kriti z ustreznimi dohodki. Proračun je za 12,3 odstotka višji od lanskega, čeprav ne prinaša kakih posebnih novosti. Finančni referent Sima je povznanje utemeljil s »konjunkturalnim stanju prilagojeno proračunsko politiko« deželne vlade, priprosteje rečeno pa to pomeni, da se vrednost denarja manjša ob plazeči se inflaciji. Tako v resnici ostaja vse pri starem in Koroška glede življenjskega standarta tam nekje na repu med zveznimi deželami. Toda o tem v strankarskem časopisu ni brati, ker je bil proračun sprejet po sporazumu vseh treh v deželni vladi zastopanih strank.

Dočim so se pri proračunu in razdelitvi deželnega denarja tri stranke zlahka med seboj zedinile, pa je pri zakonu o »tujskoprometnih dajatvah« prišlo do ostrega spora med ÖVP in SPÖ na eni strani ter ÖVP in FPÖ na drugi strani. Ze štiri leta je osnutek tega zakona razburjal duhove v deželi.

Namesto olajšav, bremena za tujski promet

Zakon prevedeva takozvane »letoviščne in zdraviliščne takse« v tujskoprometnih občinah v znesku od 50 grošev do 8 šil. Te takse bi se naj zbirale v posebni fond za pospeševanje tujkega prometa. Zakon je zelo kompliciran in nalaga občinam novo birokratično delo ter bo vir obilice sporov, ki se bodo vlekli skozi razne instance. V zadnjih letih se je tujski promet v deželi zelo razvil. V tujskoprometne obrate je bilo vloženih poldrugo milijardo šilingov iz privatnih virov in samo pol milijarde iz javnih sredstev. Potem ko si je tujskoprometno gospodarstvo samo pomagalo in se obremenilo z novimi investicijami, ki jih mora odplačevati povečini na daljšo dobo, pa je »prihitela na pomoč« deželna vlada in ga obremenila z novimi dajatvami, novo birokracijo. Obnovljena bo namreč že pred časom ukinjena deželna tujskoprometna ustanova, ki ji bo načeloval od deželne vlade imenovani šef. Ta bo po informacijah »Kleine Zeitung« sedanji gospodarski referent deželne vlade Rader (FPÖ), dočim je Trgovinska zbornica kot interesno zastopstvo tujskoprometne stranke potisnjena ob stran. FPÖ je še do nedavnega predloženi osnutek zakona odklanjala, sedaj pa je nenadoma našla nad njim dopadenje! Poslanci ÖVP in FPÖ so se zapletli v ostre besedne dvoboje, ki so zbuiali pri socialistih vidno veselje. Vse prerakanje pa ni nič pomagalo, ker je končno zakon bil sprejet z glasovi SPOe, FPOe in KPOe.

Za dobro voljo

Mož in žena sta skregana in ne govorita več. Če si imata kaj važnega povedati, pišeta eden drugemu listke. Pa je nanese, da bi moral mož nekega jutra zgodaj od doma po službenih opravkih. Ker se je bal, da ne bi zaspal, je zvečer dal ženi listek z napisom: »Zbudi me jutri zjutraj ob štirih.«

Ko se drugo jutro prebudi, vidi ves razkačen, da je že osem ura. Ze se hoče razburiti nad ženo, pa najde na postelji listek in na njem napisano: »Zbudi se, ker je že štiri.«

Škot je bil že nekaj tednov gost v hiši nekega londonskega prijatelja in nič ni kazalo, da bi tujec mislil na odhod. — Prijatelj je zato začel: »Poslušaj me dragi! Kmalu bo tu božič. Ali bi ga ne hotel praznovati skupaj z ženo in otroki?« — »Pa še kako rad. Takoj jutri jih pokličem sem!«

O Čilu — deželi naravnih lepot in grozot

(Koroškim bralcem popisuje popotne vtise g. Vinko Zaletel)

(Nadaljevanje)

Toda prihodnji dan je začel voziti vlak, zato ni več opoldanski omnibus vozil. Vlak vozi dolgo in po treh mesecih stavke sem se bal, da bo zopet kaj v neredu, zato sem se odločil za prihodnji nočni avtobus. Saj se mi je tam dobro godilo in sem tako lahko prihodnji dan vsemu zavodu kazal slike, toda mudi se mi. Bil pa je krasen dan.

O polnoči grem na avtobus in se mirno vozimo vso noč, 400 km do Viktorije. Še eno uro do Temuca. Toda prejšnji večer se je zrušil most na glavni cesti. Dvanajstonski preobložen tovornjak (LKW) ga je zrušil in sam padel 20 m globoko v reko. Avto popolnoma zbit, šoferju in spremljevalcu se kot po čudežu ni nič zgodilo. Drugi avtomobili so sedaj vozili po drugi poti in veliki tovornjaki so zopet drugi most pokvarili. Naš šofer je poskušal po stranski poti in ovinkih. Ko smo prišli do nekega malega mostu, je tam že stalo polno kamionov, ki niso mogli čez. Peljali smo se zopet 20 km nazaj v Victorio, da bi vzeli kako drugo pot. Tam nas zopet napotijo nazaj po isti poti. Po strašno slabih poteh pridemo zopet do tistega mostu, ki so ga medtem razdrli, da ga napravijo močnejšega, da bo vzdržal težke kamijone. Cesta je marsikje preplavljena. Pred mojim prihodom v Čile je namreč 14 dni neprestano deževalo, zato so poti omeščane. Kakšne bodo šele sedaj, ko je glavna cesta zaprta!

Sedaj moramo čakati, da popravijo most. Nam se mudi, delavcem pa prav nič. Pri mostu slišim dva gospoda, da nemško govorita. Saj s tema se lahko pomenim in zvem, kakšen je položaj. Vprašam, ali sta trgovca ali agenta kake nemške firme. Pa mi reče eden: »Vi mislite, ker sem takole oblečen. Pa bi me morali videti doma, kakšen sem pri živini ali na traktorju. Imaš tukaj kmetijo.« Vsa zemlja tukaj in seveda tudi most je njegova privatna last. Pripovedovala sta mi, da so tukaj močne

nemške kolonije. Še mnogo več pa jih je na jugu, zlasti v Temuco in Osorno. Začeli so se naseljevati semkaj že okoli l. 1840. Zemlje so dobili, kolikor so hoteli, na pol zastonj, podnebje pa je tudi tako kot v Nemčiji. Imajo tudi svoje nemške šole, tako da se otroci naučijo tudi materinega jezika-nemškega. Celo peti rod, potomci prvih naseljencev, še zna nemško. Pomislil sem na Koroško. Po mnenju nekaterih na Koroškem bi lahko rekli: naj ti Nemci govorijo špansko, ker živijo v Čilu! Zakaj ne velja za vse narode isto načelo, kot pri Nemcih v Čilu: ohrani materni jezik! Znajo razlikovati pravilno; kot državljani so Cilenci, po narodnosti in jeziku Nemci. Pozneje sem še večkrat prišel v stik z Nemci in sem dobil o njih najboljše vtise. So prijazni, pridni in podjetni. Večinoma so farmarji-kmetje, v večjih krajih pa trgovci, obrtniki in podjetniki.

Po peturnem čakanju je bil most za silo gotov. En Nemec me je vzel v svoj avto, ker je šel itak v Temuco in smo se kot prvi peljali čez most. Žena je bila prav zgovorna. Največ je pripovedovala, kaj je doživela ob predlanskem velikem potresu. Bližamo se sedaj onim nesrečnim krajem, ki so največ trpeli ob potresu. Opazil sem, da so v ljudeh, s katerimi sem vnaprej prišel v stik, še vedno živi grozotni spomini, da največ o tem govore. Tudi asfaltirana cesta, na katero smo kmalu preko farmarskih poti prišli, je kazala polno sledov potresa; razpokana, dvignjena, da nas je večkrat streslo.

Namesto včeraj zjutraj sem prišel v Temuco danes ob petih popoldne. Škoda dveh tako krasnih dni, ki bi jih preživel pri prijatelju Janezu Moharju. Moj nemški znanec me je pripeljal prav k slovenski družini Zele. Tam me je že ves nasmejan čakal g. Mohar. Kako veselo svidenje po 13 letih! Potem pa v njegov avto, veliki Chevrolet, da se popeljeva k njemu domov v 80 km oddaljeni Cura

Cautin. Prav radi njega sem najbolj želel priti v Čile. Slaba pot me je sicer pošteno pretresla, pa kaj zato! Pri Janezu sem!

Curacautin je menda v vsem tujem svetu nekaj edinstvenega; vsi trije dušni pastirji so namreč Slovenci. In to v daljnem Čilu in ob vsem pomanjkanju duhovnikov. Župnik in obenem dekan je preč. g. Janez Mohar, ki je bil po vojni tri leta kaplan v Pliberku. V Čile je odšel skupaj s takratnim šmihelskim kaplanom g. Jožetom Guštinom in dobrovskim kaplanom g. Alojzijem Turkom. Njegova kaplana sta preč. g. Andrej Pogačar in preč. g. France Okorn, ki je doštudiral v slovenskem semenišču Adrogu v Buenos Airesu. Oba je dobil

iz Argentine. Krasna »garnitura«, vsi trije pravi »kranjski Janezi«!

G. Mohar si je pridobil na vseh službenih krajih velik ugled in priljubljenost. Ker je bil tako delaven in požrtvovalen, mu je škof dal to veliko župnijo in ga imenoval celo za dekana. Tukaj je že 10 let in je župnijo povsem spremenil. Sedaj na primer hodi k sv. maši in zakramentom desetkrat več ljudi kot ob njegovem prihodu. Škof je pri neki birmi izjavil, da je Curacautin najboljša župnija v škofiji, druga za njo pa Puren, kjer je župnik tudi Slovenec, preč. g. Franc Kupljenik. Njegova župnija je dolga 90 km in ima 10.000 ljudi. (Dalje prihodnjič)

Razgovor z Andričem pred dobrimi 20 leti

Bilo je avgusta leta 1938, ko sva se z g. dr. Petkom odpravila na manjšinski kongres v švedski Stockholm. Politično ozračje je bilo tedaj sila napeto v pričakovanju nemškega napada na Čehoslovaško za časa sudetske krize.

Ves kongres v Stockholmu je stal pod tem vtisom. Nemški poslanci iz Česke so prihajali in odhajali z direktivami svojega šefa Henleina, ki je pa le izvajal povelja iz Berlina. Nepozabni so mi ostali razgovori z Heinleinovim namestnikom dr. Kundtom, s katerim sva se spoznala spomladi leta 1938 na Dunaju. Dobesedno je dejal: »Wir haben in der Tschechei zu 99 % alles, was uns ein Nationalstaat bieten könnte, aber wir lassen uns von den Tschechen nicht kommandieren und regieren.«

Na ta manjšinski kongres sem se poseben spomnil, ko sem te dni bral v listih o visokem mednarodnem odlikovanju, katerega je bil deležen jugoslovanski pisatelj dr. Ivo Andrič.

Vsako leto z velikim zanimanjem zasledujem podeljevanje Nobelovih nagrad fizikom in kemikom.

Letos pa je med odlikovanci dr. Ivo Andrič, katerega sem osebno spoznal leta 1938 na poti iz Stockholma v Berlin. Bil je tedaj jugoslovanski poslanik v nemški prestolici.

Z g. dr. Petkom sva se oglasila pri njem na poslanstvu. Pogovor je prišel tudi na napeti mednarodni položaj, kajti grožnja vojne, ki jo je pripravljala Hitler, je ležala kot mōra nad Evropo in razume se, da je bil poslanik o teh pripravih dobro poučen. Vsa njegova skrb pa je odražala bolečino kulturnega človeka, ki gleda v vojni najprej vir trpljenja za milijone nedolžnih ter razdejanje kulturnih vrednot in dobrin. Od tega razgovora sem odnesel neizbrisne spomine in razume se, da sem to priliko visokega odlikovanja porabil, da dr. Andriču izrazim najprisrčnejše čestitke.

Dr. Joško Tischler

Italijansko mnenje o Andriču

Beograjski dopisnik agencije »Italije« opisuje, kako je prvi Nobelov nagradenec iz Jugoslavije, srbski pisatelj Ivo Andrič sprejel vest o tem najvišjem mednarodnem priznanju. Ko so bile prek velikih časniških agencij prispеле v Beograd prve vesti o sklepu Kraljevske švedske akademije znanosti, se je pred skromno hišo, v kateri živi Andrič, ustavil velik črni avtomobil odpravnik švedskega poslanstva, Reneja Beldinga. Zbrala se je že tudi skupina domačih in tujih časnikarjev.

Andrič je — nadaljuje dopisnik — visoko čast sprejel s skromnostjo in vidnim ganotjem, kajti po tolikih letih literarnega udejstvovanja, ki je bilo skoraj skrito, stoji v središču svetovnega zanimanja. Andrič je človek, ki je skrajno tih. Le kadar govori iz notranjega prepričanja, je poln ognja in njegove besede so kot kremen. Posebno je to čuti v »Mostu na Drini« in v »Travniški kroniki«, v obeh romanih, ki sta temelj njegovega uspeha.

Dejal je, da je Nobelova nagrada velika čast zanj in za vso jugoslovansko književnost. Ko je odgovarjal na naša vprašanja o svojem mnenju o italijanski sodobni književnosti, je imenoval troje imen, katerim daje prednost: Guicciardini, Leopardi in Moravia. Tudi s to svojo sodbo Andrič razodeva svojo posebno fizionomijo kot pisatelj, ki je izšel iz križanja dveh civilizacij, a se je jasno odločil za zapadne vrednote, ki pa jih je tenkočutno prepoznal z najbolj značilnimi motivi svojega rodu in dežele. Zapadnjak, toda Slovan; a oplojen z vsem, kar se je zgodilo v klasični Evropi. Šolal se je v stari Avstriji, a ostal zvest svojemu izvoru. Zato predstavlja Andričevo delo tudi zlahten sad, ki je zrastel iz srednjeevropske kulture, katere politično zgodovinski čas je sicer potekel, gotovo pa ne njena moralna in intelektualna vloga. In Andrič je najboljši literarni primer, ki je vstal na Balkanu iz tega obdobja, rekli bi skoraj, da zakasnelo priznanje.



Med slovenskimi duhovniki v Čilu. Od leve na desno: č. gg. kaplan Andrej Pogačar, dekan Janez Mohar, župnik Vinko Zaletel, župnik Franc Kupljenik, kaplan Franc Okorn.

FRAN ERJAVEC:

335

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Načrti, ki jih je bila pripravila Saurau-ova komisija za ureditev bodoče uprave v bivši Iliriji, pa vendarle še dolgo niso stopili v veljavo. Cesar jih je namreč potem, ko je nekako ugasnilo delo Saurau-ove komisije, izročil še novi osrednji komisiji, da se o njih izjavi. Kakor vemo, naj bi po cesarjevi zamisli Kranjska, Goriška in beljaško okrožje priključili notranjeavstrijskemu guberniju v Gradcu, a ravno to vprašanje pa še vedno ni bilo dokončno rešeno. Skoro nepremostljive težave pri tem je delalo vprašanje kranjskih, goriških in istrskih mej, ki so bile že od nekdaj jako zapletene. S tem vprašanjem so si bili na Dunaju že dolgo let ubijali glave (zlasti še po l. 1797, ko je po campoformijskem miru pripadel Avstriji tudi dotlej beneški del Istre), niso pa mogli priti do nobenih odločitev. Francozi, katerim se ni bilo treba skoro nič ozirati na številne zgodovinske »pravice« dežel, so rešile potem ta vprašanja po kratki poti, toda po njihovem odhodu so se takoj zopet pojavila v svoji stari aktualnosti. Bistveno je šlo za to, kako naj bi se posamezne dežele ozemeljsko čim najbolj zaokrožile in kako naj bi se porazdelile med notranjeavstrijski gubernij v Gradcu in novi gubernij, ki je bil zamiljen v Trstu. Glede vrnitve beljaškega okrožja Koroški seveda ni bilo nikoli nobenega spora, toda glede dodelitve celotne Koroške pa vendarle še ni bila izrečena zadnja beseda.

Francozi so se pri upravni razdelitvi in organizaciji Ilirije le malo ozirali na zgodovinska izročila. Ko so pa

sedaj avstrijski upravniki prevzeli njihovo dediščino, so smatrali, da je nastopila tudi zanje najugodnejša prilika, da ustvarijo v novopridobljenih deželah velika upravna okrožja, gubernije, službe le smotrni upravi brez ozira na zgodovino. To je imelo seveda, vsaj posredno, tudi izredno močan vpliv na ves naš narodni razvoj v prvi polovici XIX. stoletja. Ako se oziramo pri tem le na slovenske dežele, tedaj lahko zasledujemo v tem oziru dve osrednji točki: prvič upravno prideleto Kranjske z beljaško kresijo, in drugič ustvaritev primorskega gubernija s sedežem v Trstu.

Kakor že vemo, so temeljila vsa dotedanja pripravljalna dela na cesarjevem navodilu z dne 2. V. 1814, po katerem naj bi se beljaško okrožje, Kranjska in Goriško-Gradiščanska priključile notranjeavstrijskemu guberniju v Gradcu, a vse obmorske pokrajine naj bi se združile v poseben gubernij s sedežem v Trstu. Taka zamisel ni bila nova, temveč se je v raznih oblikah vlekla že iz časa cesarja Jožefa II. Pospesjeval jo je zlasti hitro naraščajoči pomen Trsta, toda zaviral jo je vedno tudi večji ali manjši odpor. Že v II. delu te zgodovine sem povedal (gl. tam str. 676), kako je že cesar Jožef II. l. 1783 ustanovil notranjeavstrijski gubernij v Gradcu, ki pa ga je potem cesar Leopold II. zaradi prevelikega odpora Korošcev in Kranjcev zopet ukinil. Cesar Franc I. je potem že l. 1802 to misel zopet obnovil. Večina Državnega sveta tedaj s tako namero ni soglašala, zanimivo je pa, da je tedaj v zadevni razpravi državni svetnik grof Kolowrat sprožil tudi možnost, da bi se združili le Koroška in Kranjska. L. 1805 se je obravnaval potem načrt združitve Kranjske in Goriške, pri čemer je bil poudarjen zlasti izredni pomen Ljubljane za trgovino med Trstom in ostalimi avstrijskimi deželami. Novi vojni dogodki so tedaj prekinili živahno razpravljanje o gru-

paciji slovenskih dežel v večje upravne enote, a v vsej aktualnosti je stopilo v ospredje zopet po Napoleonovem padcu l. 1814, ko je pridobila Avstrija na svojem jugu obsežne dežele, ki jih je bilo treba takoj tudi upravno urediti. Zgoraj omenjena cesarjeva naročila torej niso bila nobena nova misel ali pobuda, temveč le nadaljevanje prizadevanj, ki so se v veliki meri razčistila že v prejšnjih letih.

Kakor že vemo, je dodatno k svojemu pismu z dne 2. V. 1814 cesar dne 31. VII. tedaj ustanovljeni Osrednji dvorni organizacijski komisiji naročil, naj se Kranjska z beljaško kresijo z dnem 1. VIII. 1814 izroči graškemu guberniju v nadaljnjo upravo. Toda Saurau je v posebnem poročilu predložil nemožnost izvršitve take odredbe, zato je osrednja komisija tudi odložila razpust začasnega ljubljanskega (Lattermannovega) gubernija in dodelitev Kranjske z beljaško kresijo Gradcu najprej do dne 1. XI. 1814, kmalu nato pa celo do 1. I. 1815. Priprave za to dodelitev so bile že v polnem teku; medtem je pa dne 30. IX. predložil grof Ant. Wurmser, vrhovni davčni organizator naših dežel, cesarju obširno in prepričljivo utemeljeno spomenico proti dodelitvi Kranjske Gradcu. Spomenica je imela tak vpliv, da so bile potem priprave za razpust začasnega ljubljanskega gubernija sploh ustavljene. V njej je Wurmser poudarjal, da bi nameravana združitve ne bila ne v korist vladarja in ne prizadetih dežel. Navajal je razne poskuse, ki so bili v tem pogledu že storjeni v zadnjih desetletjih, nato pa izrazil nekako zadovoljstvo, da so francoske preuredbe jako olajšale smotrno rešitev teh vprašanj.

(Dalje prihodnjič)

Ali že imate novo Družinsko pratiko za leto 1962?

Cena 5.-šil.

**Sežite po njej,
dokler je na razpolago!**

KAPLA OB DRAVI
(Nesreča nikoli ne počiva)

Nedavno se je mudil tu pri znancih na obisku Srečko Florijančič. Pred par leti se je preselil iz Slovenije v Nemčijo, kjer je našel zaposlitev v porurskih rudnikih. Konec oktobra pa se je za par dni pripeljal s svojim avtom v našo župnijo. S sorodniki je imel pismo dogovorjeno, da se snide z njimi po dolgih letih na Korenu. Tam so ob določenem času obhajali tudi srečno svidenje. Ko so se zvečer vsi veselili razšli, se je Srečko vračal s



Pri nas na Koroškem

svojim avtom nazaj v Kaplo. Blizu Beljaka je iz neznanih vzrokov zadel v obcestni kamen, ga izruval in vrzel 20 metrov daleč v stran. Avto se je parkrat prevrgel in obležal težko poškodovan v cestnem janku. Vozač Srečko pa je zadobil tako težke poškodbe, da jim je kmalu navrh podlegel. Mrtvega so prepeljali v Kaplo, kjer bodo dobri znanci gotovo radi skrbeli za njegov grob. Fant je bil star šele 30 let. Naj počiva v miru!

V soboto pa je obhajal na Strugi g. Sümeč Leopold svoj 80. rojstni dan. K slovesnosti so se zbrali otroci in najbližnji sorodniki. Zahvalno sv. mašo je daroval v kapelski cerkvi njegov sin, č. g. Karl, ki župnikuje v Zweinitz-u v Krški dolini. Na mnoga leta!

pravi dom, Bog daj, da bi vstopili vanj kot ti tudi mi polni dobrih del. Počivaj v miru!

Med žalnimi gosti je bil tudi ravnatelj slovenske gimnazije g. dr. Joško Tischler z dvema članoma profsorskega zbora, predsednik Slovenske prosvetne zveze, zastopnik posojilnice in zadruga iz St. Janža v Rožu, ter številni rojaki iz sosednjih krajev.

ST. JAKOB V ROŽU
(Iz farne kronike)

Zadnji teden oktobra je bil v znamenju mrtvaških zvonov. Kot jesenski sad je v dolgi vrsti let dozorela Lucija Jelenik. Rojena leta 1874, je bila vdova izza prve svetovne vojne, trpela ob sinovih - žrtvah druge svetovne vojne in umrla 25. oktobra v Področici. Zvesta mohorjanka in bralka Nedelje je tiho živela med nami in tiho odšla. Položili smo jo v grob ob njeni materi Mariji Tavčar iz St. Lenarta pri sedmih studencih.

Se je Lucija Jelenik počivala na mrtvaškem odru, ko se je smrt nenadoma zgledala pri Rejanu v Veliki vesi. Po opravlje-

Naše prireditve

ST. JAKOB V ROŽU

V nedeljo, 12. novembra t. l. bo predaval preč. g. Vinko Zaletel v farni dvorani v St. Jakobu o svojem

POTOVANJU PO JUŽNI AMERIKI.

In sicer ob 1. uri pop. za otroke, ob pol 3. uri in ob 7. uri zvečer za odrasle. Predavanje bo s slikami, ki jih je ujel v svojo kamero. Ljubitelji katoliške prosvete lepo vabljeni iz vseh oddaljenih vasi in sosednih far.

nečaka. Dolgo čakanje na večerni vlak pa smo sprejeli kot pokoro...

Praznik Vseh svetih je bil sončen in je privabil številne obiskovalce na naše pokopališče. Saj jih za ta dan ne manjka niti ob mrzlem sneženem vremenu. Škoda, da letos niso izrabili skušnjo lanskoletnih Vseh svetih in niso poskrbeli zvočnikov, ki bi povezali vernike ob grobovih z verniki v premajhni cerkvi v molitev in pridigo. Gotovo pa bodo prihodnje leto to storili.

V času pred adventom se javljajo ženini in neveste. Letos so nekam boječi in si ne upajo z besedo na dan. Iz okolice sta prišla le Lipejev Tomej s Šervicelnovo Justo, a s poroko sta se odmaknila k Mariji Pomagaj na Brezje. In Tempov, Ludovik Lesjak, je v okolice šel v daljni Solnograd, kjer

Ucarjevemu očetu v slovo

V soboto 4. novembra je umrl 62 let star gospod Anton Feinig, Ucar v Svečah. Rajni, rojen pri Ucarju v Svečah, je po svojih starših prevzel posestvo. Poročil se je z Ano Andrejčič, rodili so se jima trije otroci, sami fantje. Najstarejši sin Toni je profesor na slovenski gimnaziji, srednji sin Franci višji uradnik na Dunaju, najmlajši sin Hanzl pa je bil določen za gospodarja.

Rajni je bil tih človek, ves predan delu. Imel je mnogo smisla tudi za sadjarstvo. Gojil je vse vrste sadja. Posebno rad pa je imel rože: dalije, lilije, potonke in gladiole so krasile njegov lepo negovani vrtič. Morda je bila ta njegova ljubezen do rož v zvezi z njegovo ljubeznijo do petja. Rajni Ucar je bil vnet pevec. Celih 40 let, dokler ga bolezen ni priklenila na posteljo, je vsako nedeljo pel pri dveh svetih mašah. Imel je lep in močan bas. Bil je tudi vnet prosvetni delavec: pevec in igravec na prireditvah. Prav rasel je s sveškimi izobraževalnim društvom »Kočna«. Bil je dolga leta tudi sknben cerkveni ključar, ki se je rad zavzemal za potrebe farne cerkve! Tako je bil res opora vsakokratnemu župniku.

Po letih polnih dela in npora za svojce in farno skupnost, ga je nekako pred tremi leti zadela kap. Od tega udarca se ni opomogel. Hiral je in trpel. Bolelo ga je, da ni mogel zagrabiti za delo, da ni mogel iti v cerkev pet. Trpel je tiho in vdano, dokler ga smrt ni rešila njegovih muk. Močna narava, telo kot hrast, se je uklonila volji božji.

Številni prijatelji, sosedje in znanci so ga v ponedeljek spremili na pokopališče v Svečah. Pri domu mu je mešani cerkveni zbor zapel v slovo: Vigred se povrne. Šest duhovnikov v pogrebnem sprevodu je molilo za pokoj njegove duše. Pogreb je vodil domači župnik prečastiti gospod Škorjanc ob asistenci msgr. dekana dr. Hornböcka, šentjanškega župnika preč. g. Vošnjaka, preč. g. prof. dr. Polanca, preč. g.

kaplana Adamiča in preč. g. prefekta Skuka.

Po pogrebni sv. maši je na pokopališču ob odprtem grobu spregovoril domači g. župnik, ki je lepo orisal pokojnikovo zemeljsko pot. Kot cerkveni pevec in ključar je vedno imel čas za Boga, redno je prejemal svete zakramente in vdano prenašal težko trpljenje. Pogreb je oplešalo tudi več pevskih zborov pod vodstvom g. ravnatelja Justa, pevovodje Hanzeja Gabriela in dr. Valentina Inzka. Med drugimi je spregovoril zastopnik Slovenskega prosvetnega društva »Kočna« v Svečah in član cerkvenega pevskega zbora. Dejal je:

»Dolgost življenja našega je kratka, kaj znanec že zasula je lopata, odprta noč in dan so groba vrata«. Tako je zapel naš veliki pesnik France Prešeren. Tudi na sveškem pokopališču se je spet odprl nov grob, ki je sprejel vase zemeljske ostanke Ucarjevega očeta. Mož poštenjak, zvest domu in veri je dokončal svojo življenjsko pot. Kdor je poznal tega moža, je spoštoval v njem izredno pridnega in delavnega gospodarja, skrbnega družinskega očeta, navdušenega prosvetnega delavca in pevca. Po svoji postavi velikan, je bil skozi desetletja pravi stebel cerkvenega pevskega zbora. Ob pesmi se je spočil od težkega dela, pesem mu je bila v tolažbo in veselje, s pesmijo je častil svojega Stvarnika ter z njo opeval s ponosom zemljo in rod Miklove Zale. Svoje delo je dokončal, odrešen vseh bolečin je odšel tja, kjer bo kraljevsko poplačan za dobro in trpljenje. Nam pa je dana naloga, da čuvamo po njegovem zgledu zaklade, ki smo jih prejeli od naših očetov in mater: vero in domačo besedo.

Dragi Ucar! Na grobu tvojih staršev je zapisano:

»Tam čier se sučljajo svetle zvezdice, tam čier ni več riev in ne solzičice, tam, oh tam je moj, moj pravi dom, čier jes moje starjše najdov bom.«

Tudi za te to velja. Tam je tvoj in naš

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA V CELOVCU
vabi na

1. kulturni večer v Celovcu

v torek, 14. novembra 1961, ob pol osmi uri zvečer
V KOLPINGOVEM DOMU.

Predava preč. g. Vinko Zaletel z barvnimi slikami in zvočno spremljavo:

ARGENTINA

Vožnja na ladji. Kanarski otoki. Krst na ekvatorju. Buenos Aires — bogastvo in revščina. Življenje Slovencev v Argentini. Verske slovesnosti. Tigre — izrednost Buenos Airesa. Cordoba. Mendoza — pampa in raj. Živina — bogastvo Argentine. Kreoli — življenje domačinov. Kordiljere. 300 barvnih slik!

Brazilijo in Čile bomo videli prihodnjic v drugem delu predavanja.

Vsi Slovenci iz Celovca in okolice prisrčno vabljeni!

nem dnevnem delu si je gospodinja še umivala noge, preden gre k počitku. Nezvestna se je zgrudila na tla, zdravnik je ugotovil srčno kap, bila je mrtva. Prav na praznik Kristusa Kralja, kateremu vse živi, smo je spremili k zadnjemu počitku. Sočustvujemo z družino, z otroki, ki so izgubili še mlado mater, v 41. letu svoje starosti, in z možem, ki je zgubil že svojo mater v zgodnji mladosti, ko je 43-letna podlegla opeklinam, ki jih je utrpela pri požaru domačije (pogorela sta hiša in skedenj oz. hlev), ko je bila najmlajša izmed 13 otrok še živečega starega Rejanovega očeta stara komaj 7 mesecev. Bilo je leta 1930. Stari ljudje povedo, da je že stara mati - prababica Rejanova, 33-letna, nenadoma umrla, ob porodu 23. 1. 1887. Trije rodovi so v isti hiši predčasno zgubili gospodinjjo, ženo in mater!

Se smo stali ob odprtem grobu, ko je v Področici zaklenkal mrtvaški zvonček in naznanil smrt Martina Kristofa, krojaškega mojstra, iz znane Kristofove hiše v Veliki vesi. Po dolgem bolehanju je našel v grobu svoje prve žene, ki mu je izkrevavela na porodu, 2. 1. 1946, zadnji počitek. Lepo pripravljen je odšel v večnost. Naj počiva v miru!

Po dolgi pripravi in prijavah smo se v soboto, 28. oktobra le dvignili na romarsko vožnjo na Brezje k Mariji Pomagaj, kjer je isti dan obhajal svoj biserni jubilej naš koroški rojak »Hajnzlnov Hajnzek«, mil. g. dr. Janko Arnejc, stolni kanonik v Ljubljani. Z nami so poromali sorodniki in ožji rojaki iz Pečnice pod vodstvom preč. g. Joža Gabruča, pokriškega župnika. Na Brezjah smo se združili z romarji iz St. Lenarta pri sedmih studencih, ki so se pripeljali v dveh avtobusih. S svojim ljudskim petjem smo oplešali jubilejno sv. mašo, kateri pa je dala svoj pečat odločna beseda pridigarja - jubilarovega

je tudi bila poroka, odkoder je pripeljal svojo izvoljenko na Tempov dom, kjer je veselo prepevala slovenske pesmi ranjka mama, rojena Grafenauer. Da bi še živela in tudi mlado naučila naše mehke melodije!

Promet narašča tudi pri nas. In v polletnih mesecih sezone s tujci nam je kar sitno, da imamo še toliko pomankljivih cest. Hvala Bogu, da se je tekom tega leta povezava z Vrbo preko Sreč in Reke le popravila, vsaj za silo. Temeljito pa ASDG gradi zadnji kos državne ceste med St. Jakobom in Baškim jezerom. St. Peter-Gorinčiče-Kot-Malenice bodo imele lepo cesto z mogočnim viaduktom pod St. Petrom. Če vas zanima, pridite pogledat. Žal, da cesto med Reko in Gorinčičami niso delali strokovnjaki. Ko pada voz v luknje, bi najraje klet, a ponavljam: »Čevljar, ostani pri svojem kopitu!« Mogoče sedanja občinska »vlada« kdaj popravi grehe prednikov! Morda se nas usmili še ob izgradnji poti preko Tešinje na pokopališče. Pri neurju te sreča v St. Petru — potok sredi pota, ki je izpran kot hudourni draga. In pozimi bi bilo komaj, da bi človek vzel zarez in bi brez nezdolnih padcev zmogel »ledenike« pod štingljarjem in nad Novinjakom. Res, občinskim možem te razmere niso v čast!

SELE
(Poroke)

Kakor sončne rože so dorasle in se razcvetele pri pd. Sončniku štiri hčere. Dve sta se udali v Šmarjeto, najstarejša se je poročila k Motlno, najmlajša nežna Katrej pa je z 20. leti tudi zahrepenela po zakonskem stanu. Enako hrepenenje pa je imel tudi žagar Jernej Oraž, pd. Rav-

(Dalje na 5. strani)

ZAHVALA

ob izgubi našega očeta

Antona Feiniga

pd. Ucarja v Svečah.

Vsem, ki ste spremljali dragega rajnega na zadnji poti izrekamo toplo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo čč. duhovščini, vsem pevcem in govornikom, darovalcem cvetja in ostalim, ki so nam stali ob strani v težkih urah. Iskrena hvala tudi prijateljem, ki so našega očeta obiskovali v njegovi dolgi boleznini in domačemu zdravniku dr. Jeleni za požrtvovalno pomoč.

Žalujemoči:

žena ANA in sinovi dr. ANTON, FRANC in HANZI ter vse ostalo sorodstvo.

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

nikov. Njuni srei sta se srečali, bila sta oklicana in v nedeljo 5. nov. naj bi se s poroko zvezala v zakonski par.

Toda že v soboto je začelo snežiti, snežilo je še ponoči in padlo je snega do kolena. Ženin od skrbi vso noč ni mogel spati. Kako naj številni povabljeni svatje, nekateri oddaljeni, kakor na pr. Šmarječani, prigazijo in potem morda premočeni v noge spremijo poročenca k poroki in na ženitovanje? A glej, motorni plug je proti jutru preoral ceste toliko, da so mogli avtomobili brez hujših težav navoziti svate skupaj in se je poroka s poročno mašo mogla izvršiti brez večje zamude, pa tudi ženitovanje pri Trtku je lepo potekalo v domači zabavi in dobri postrežbi.

Mladi par hoče zaenkrat svojo zakonsko srečo uživati na nevestinem domu, da oče

in mati ne bosta osamljena, pozneje pa prevzameta od snica Miha, pd. Priposnikovo posestvo, kjer bosta hišo nadzidala, da bo za vse dovolj prostora.

Mlada posestnica Zvrhnje Trklove kmetije pa si je izbrala zakonskega druga bolj daleč, posestnika Janeza Lipuša iz Remšnika. Poroko sta določila na ponedeljek 6. novembra. Njima pa je sneg delal večje ovire. Le počasi je mogel avto ženina pripeljati iz Železne Kaple. Pot k poroki pa jim je moral utirati jeep (džip) in še temu so morali pomagati z lopato. Tako je poroka bila opravljena z štirurno zamudo, namesto dopoldne, šele popoldne bolj tiho brez petja in v ožjem krogu.

Oba para sta ovire na poti k poroki srečno premagala. Naj bo to dobro znamenje za vsa bodoča leta! Obema paroma želimo mnogo sreče, mlademu Trku pa še posebej, da se hitro udomači med nami!

Volili bomo može našega zaupanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

ure na eno stran, tri ure nazaj. Na povratku sem se po navadi ustavil v Škocijanu, da se nekoliko oddahnem; pri vrču mošta sva pa tam z župnikom Poljancem nadaljevala celovško sejo. On je namreč z vlakom bil že prej doma. Leta 1934 sem bil imenovan za kmečkega vodjo v naši občini, kar sem ostal do prihoda nacistov. Ti so me postavili — ne da bi me kaj vprašali, za eno stopnjo nižje za Gefolgschaftsführerja. Toda ne za dolgo. Kmalu ko je šlo še nižje, sem moral v ječo v Celovec. Tam sem pa našel mnogo znan- cev, vse moje rojake, s katerimi sem prej sodeloval. Iz zapora sem moral za štiri leta k vojakom. Tam sem se vedno držal načela: Ne stori drugemu tega, kar želiš, da bi drugi ne storil tebi. Ob koncu vojne sem prišel v rusko ujetništvo. Ko sem prišel iz ujetništva, sta mi mati in žena bratili vsako javno delo, toda kmalu sem bil sredi novega vrvenja življenja.

V domači občini sem bil ponovno izvoljen za kmečkega voditelja, od leta 1950 naprej pa sem v okrajni kmečki zbornici.

Leta 1954 sem moral prevzeti za eno volilno dobo še župansko mesto na Blatu. Vselej sem se pa boril za enakopravnost kmetov v južnem delu dežele in to vsi v zbornici vedo. Kadar je na sejah govora o »Gebiet südlich der Drau«, že kar iz navade pogledajo name.«

Kmet je zadnji na vrsti

Kako pa presoate sedanji gospodarski položaj kmetijstva v Avstriji in na Koroškem.

»Včasih je moral kmet gledati, da pridelka zadosti, da v glavnem z lastnimi pridelki prehrani družino in živino čez leto ter z malimi previški nakupi to, česar sam ni prideloval. Danes je drugače. Kmet mora gledati, da čim več pridelka za trg in da svoje pridelke čim bolj vnovči. Poleg dobrega in obilnega pridelka in primerne cene pa je predvsem važen račun donosnosti, posebno danes, ko je delovna sila postala redkost. Marsikaj se je v povojni dobi res izboljšalo, res se danes tudi večini kmetov ni treba voziti ne s kolesom v Celovec, pa tudi na šilinge za vlak mu ni treba več gledati. Kljub temu pa je resnica, da kmet v tem splošnem napredku koraka kot zadnji v dolgi vrsti stanov. Ne mine teden ali mesec, ko se dvigne cena tega ali onega blaga v trgovini. Trgovci se pri tem sklicujejo na industrijo, ki je povzročila cene svojih proizvodov. Kmalu se oglasi delavska organizacija (Gewerkschaft), ki glasno zahteva zvišanje plač, češ da so zaradi povišanja cen življenjski stroški za delavce tudi narasli. Povišanje plač mora dobiti in ga tudi dobijo, ker sicer štrajkajo. Potem se oglašijo s svojimi zahtevami uradniki: tudi ti morajo dobiti povišanje, da morejo shajati. Oni morajo prav tako vse kupovati in sami ne pridelajo ničesar. Ko se končno oglašijo kmetje, da tudi njih vse, kar morajo kupovati, več stane, pa je vlada že nevoljna in reče: Enkrat mora biti tega poviševanja konec. In ta konec je ponavadi prav pri kmetu, ki mora še naprej delati in svoje pridelke po nizkih cenah prodajati, industrijsko blago pa po visokih cenah kupovati. Cene kmetijskih pridelkov niso gospodarske, ampak politične cene. To velja za mleko, žito in živino. Res je, da pri žitu država nekaj dodaja, ker mora kruh, ki ga jedo

povečini delavci in meščani biti poceni, a to jemlje nazaj pri mleku in davkih.«

V časopisju beremo toliko o velikopotezni pomoči, ki jo dajeja dežela in država zaostalemu predelu na Južnem Koroškem. Vprav te dni so gospodje v Celovcu v deželnem zboru ob priliki debate o deželnem proračunu govorili o milijonih, ki se menda kot široka reka stekajo na Južno Koroško. Tako bo samo Podjunska železnica stala 300 milijonov šil., nadalje vstaja pri Kazazah velika elektrarna in gor po Dravi mislijo zgraditi še več takih. Pa tudi novo gospodarsko šolo gradijo v Dobrli vesi z vso naglico kljub slabemu vremenu.

„Podjunska železnica“ in še kaj

»Pravijo, da se podarjenemu konju ne sme gledati na zobe, pa to je veljalo v starih časih. Danes je vse drugače. Kaj pravite, podjunska železnica? Pravilno bi se morala imenovati labotska ali lofentolarska železnica, saj gre iz skrajnega konca Podjune, Pliberka preko Drave in koj smukne v tunel in potem jo reže naprej v Labotsko dolino. Ne samo, da od nje nimamo in ne bomo imeli nobene koristi, ampak nam je že sedaj v veliko škodo. Nekje sem bral, da bo potem, ko bo obratovala, »prinašala« vsako leto 10 milijonov šil. izgube. To škodo bo trpela država in z njo vsi davkoplačevalci. Kaj bo ta železnica vozila ne vem. Sprva se je govorilo, da labotski premog, toda sedaj je vedno bolj slišati, da bodo premogovnike ustavili, ker je premog slab in je olje cenejše. Ta železnica, ki ni bila za nikogar potrebna in ne bo nikomur koristila, je nam prerazela polja in poljska pota, da je obdelovanje zemlje, ki nam je po razlastitvi ostala, mnogo težje, zamudnejše in dražje. Gospodje inženirji so znali dobro izračunati visoki most čez Dravo, da »lukamatija« ne bo štrbunknil v vodo, znali so tudi izračunati izgubo, s katero bo železnica obratovala, niso pa znali izračunati pravih podvozov in nadvozov. Podvozji so pre nizki in preozki, tako da noben s krmo ali snopjem naloženi voz ne more skozi, nadvozji pa tako strmi, da tudi niso uporabni, poleg tega pa še kazijo našo lepo podjunsko pokrajino. Železniški nasipi so nam pa tudi pokvarili velike kose njiv. Zato ni čuda, da so se pred kratkim razjarjeni podjunski kmetje z žugajočimi pestmi »zahvaljevali« nekim gospodom od železnice za ta »dar«.

Elektrarne so lepa in koristna stvar in prav je, da jih gradijo. Delavci, pa tudi gostilničarji in kmetje v bližnji okolici že imajo nekaj koristi od tega, pa to le za časa gradnje. Električna energija, ki jo bo dajala naše ozemlje, bo pa šla v korist celotnega gospodarstva. Prav bi pa bilo, da bi tudi naše ozemlje bilo deležno te koristi. Še mnogo je krajev, posebno v gorskih okoliših, ki še zamačajo na »Lichtfest«, na elektriko, med tem pa si svetijo kakor pač vedo in znajo. Tudi v tem pogledu je južni del dežele bil načrtno zapostavljen.

Glede šol bi le poudaril, da je danes kmečkim gospodarjem strokovno šolanje bolj potrebno kot kdaj koli poprej. Le gospodar, ki bo šel s časom, bo vzdržal v težkem konkurenčnem boju. Mi smo to že spoznali in smo segli po samopomoči. Obe naši kmetijski šoli in posebno gospodinjске šole oč. šolskih sester nudijo naši mladini to, kar res potrebuje: ustrezno strokovno znanje, pa tudi vzgojo za življenje, da bodo dobre gospodinje in dobre matere. Tem šolam iz dobrih izkušenj zaupa-

mo, in te bi naj oblasti podpirale, ne pa da nam grade šole, ki bodo našim konkurirale in imele tudi druge namene.

Od davčnih in drugih ugodnosti, ki jih predvidevajo dosedanji zakoni za zaostale predele, so doslej imeli v glavnem korist tudi podjetniki. Ti se na postave spoznajo in uživajo pomoč pri svojih interesnih zastopstvih. Tako podjetniku davke odpisujejo, kmetje jih v polni meri ali pa celo še več plačujejo.

Moram pa reči, da so včasih ljudje tega stanja tudi več ali manj sami krivi, ker se za izdane odredbe, ki izhajajo v uradnih in poluradnih glasilih, premalo zanimajo in zamujajo roke, ne vlagajo prošenj in predvsem ne zainteresirajo svojih zastopnikov v teh ustanovah, da nekoliko podregajo.«

Domej: Vsi kmetje imamo skupne interese



Ignac Domej, pd. Zgonc, kandidat na listi „Skupnost južnokoroških kmetov“

Obiskali smo nato še drugega kandidata na velikovški okrajni listi, kmeta Ignaca Domeja, pd. Zgonca v Rinkolah, kaj on pravi k sedanjemu položaju. Zgonc je sorazmerno mlad mož, kmet z dušo in telesom. Tudi on je srednji posestnik. Zato teži in skrbi kmečkega gospodarstva, kot jih ima večina naših kmetov, iz lastne izkušnje dobro pozna. Ve tudi, da se mora danes kmet združevati v zadrugah, da si pomaga naprej. Kot podžupan na Blatu si je ustvaril ugled med občani in zato bi Skupnost južnokoroških kmetov težko našla primernejšega moža za svojo listo.

»Po vojni smo kmetje v polni meri opravili dolžnost, ki jo je od nas pričakovala skupnost,« je dejal g. Domej, »namreč da smo povečali z umnim kmetijstvom pridelke tako, da danes večji del potreb po

Ali to kaj pomaga, ko pa velja prva ljubezen uradnih ustanov severnemu delu dežele?

»To je deloma res, toda če bomo čakali, da se sami spomnijo na nas, bomo lahko še dolgo čakali: V velikovški okrajni zbornici smo marsikatero zadevo mogli zadovoljivo urediti. Ne rečem, da gre lahko, a treba je biti vztrajen in ne odnehati. Se pa razume, da bo za interese domačega človeka imel razumevanje le tisti, ki sam izhaja iz njegove srede. Če pa pogledamo zastopstvo v dosedanji volilni dobi, je južni del Koroške dal dve tretjini glasov toda samo ena tretjina izvoljenih zastopnikov je bila iz Južne Koroške. Politiki iz severnega dela dežele se najraje spomnijo na »Unterland« pri volitvah, pozneje pa vse zaspi. Volitve so prav zato tu, da si ljudstvo izbere prave zastopnike.«

kmetijskih pridelkih lahko krijemo z domačo proizvodnjo. V današnjem splošnem blagostanju se to le prerado pozablja. Toda ni zadosti, da smo kmetje povečali donose. Za trdnost kmečkega stanu, ki še vedno ostaja eden izmed stebrov države, je potrebno, da ima za svoje pridelke stalne odjemalce in predvsem, da se na njegov račun ne redijo mešetarji. Te je treba izločiti in v tem vidim sedaj eno izmed najvažnejših nalog kmetijskih zbornic. Res je, da so s sedanji zakoni (kmetijski zakon, tržni zakon) bili prepričani preveliki skoki cen, oziroma je bilo nihanje cen omejeno na določeni okvir, toda prav tako je res, da so sedanje cene kmetijskih pridelkov prenizke, da je rentabilnost kmečkega dela zelo majhna in da je zaslužek kmetovega težkega dela mnogo manjši v primeri z drugimi stanovi.

Med zanamarnjenimi zadevami bi omenil tudi naš podjunski gozd. Pred tremi leti je sneg podrl in polomil mnogo drevja. Do danes od obljubljenе pomoči še nismo ničesar dočakali. Celozagraditev ni bilo nič ukrenjeno. Od tega nimajo škode samo prizadeti posestniki, ampak celotno državno gospodarstvo.

Mislim, da si mora kmet predvsem sam pomagati. Kmetijska zbornica pa mu bodi pri tem v oporo. Da bi pa ta svojo nalogo v redu vršila, pa je treba, da pridejo vanjo ljudje, ki sami izhajajo iz kmečkega stanu in se jim ne gre zgolj za politične postojanke. Prav iz spoznanja, da je v skupnosti moč, sem prepričan zadrugi. Vsi kmetje imamo iste skrbi in interese.«

Naši volilni sestanki

Volilna lista »Skupnost južnokoroških kmetov« (Gemeinschaft der Südkärntner Bauern) vabi vse kmete na svoje volilne sestanke, ki bodo v naslednjih krajih:

APACE PRI GALICIJI

v nedeljo, dne 12. nov. ob 19. uri pri Zablacanu

ŠMARJETA V ROŽU

v nedeljo, dne 12. nov., po prvi sv. maši v Hranilnici

GLINJE

v petek, dne 17. nov. ob 19. uri, pri Čingelcu na Trati

ŠT. JANŽ V ROŽU

v nedeljo, dne 12. nov. ob 9. uri pri Tišlarju

SVEČE

v nedeljo, dne 12. nov., ob 14. uri pri Adamu

SELE — ZG. KOT

v petek, dne 17. nov., ob 19. uri pri Maleju

ŠT. JAKOB V ROŽU

v nedeljo, dne 12. nov., ob 9. uri v Narodnem domu

LEDINCE

v nedeljo, dne 12. nov., ob 14. uri pri Tratniku

LOČE OB BAŠKEM JEZERU

v nedeljo, dne 12. nov., ob 14. uri pri Pušniku

ŠTEBEN PRI MALOŠČAH

v nedeljo, dne 12. nov., ob 14. uri pri Vaučarju (Kofler)

BRNCA

v nedeljo, dne 12. nov., ob 14. uri pri Prangarju v Zmotičah

ZILJSKA BISTRICA

v nedeljo, dne 12. nov., ob 19. uri pri Ahatzu

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

v četrtek, dne 16. nov., ob 19. uri v Posojilnici

STRPNA VES

v sredo, dne 15. nov., ob 19.30 uri pri Kučju

VOGRČE

v ponedeljek, dne 13. nov., ob 19. uri v farni dvorani

KAZAZE

v torek, dne 14. nov., ob 19. uri v farni dvorani

ŽVABEK

v nedeljo, dne 12. nov., ob 14.30 uri v farni dvorani

ŠT. LIPŠ PRI ŽENEKU

v nedeljo, dne 12. nov., ob 14.30 uri pri Rutarju

ŠKOCIJAN

v ponedeljek, dne 13. nov., ob 19. uri v farni dvorani

DOBRLA VES

v nedeljo, dne 12. nov., po prvi sv. maši v Posojilnici

ŽELEZNA KAPLA

v nedeljo, dne 12. nov., ob 11.30 pri Kollerju.

RADIŠE

v torek, dne 14. nov., ob 19. uri pri Mežnarju

KOTMARA VES

v torek, dne 14. nov., ob 19. uri v Posojilnici - hranilnici

HODIŠE

v torek, dne 14. nov., ob 19. uri v stari šoli

ŠKOFIČE

v sredo, dne 15. nov., ob 19. uri na Klopcah

LOGA VES

v sredo, dne 15. nov., ob 19. uri v gostilni »Pri Marici«.

Šoferski kotiček:

Nujno zlo zimskih voženj

Na avtomobilskem termometru, ki ga je izdelala tovarna tahometrov (brzinometer) VDO v Zahodni Nemčiji, je moč istočasno, a ločeno razbrati temperaturo v notranjosti vozila, pa tudi zunanjo temperaturo. Ko se zniža zunanja temperatura na -1 stopinjo Celzija, avtomatično zasveti signalna luč, ki je za voznika signal, naj zmanjša hitrost zaradi nevarnosti poldice.

Pri BMW so na modelu 700 preizkušali, kakšne so razlike med porabo goriva, računano na 100 km, poleti in pozimi. Poskusne vožnje so pokazale, da je potreboval motor tega avtomobila pozimi tudi do 60 odstotkov več goriva. BMW 700 je porabil n. pr., če je bil motor povsem ohlajen, za poletno vožnjo na suhi cesti približno 6,35 l bencina. Pozimi na gladkih, zasneženih cestah je znašala poraba 8,8 l, za vožnjo po cestah z novim snegom pa so porabili na 100 km celó 10,3 l bencina.

Če pa je bil motor že nekoliko zagret pri startu, so poleti porabili 5,65 l, pozimi na gladkih zasneženih cestah 6,9 l, za vožnjo po zasneženih in neoranih cestah pa 8,4 l.

Večja poraba goriva pozimi nasploh ne pomeni signala za kakšne okvare motorja, ker je ni moč preprečiti. Če n. pr. »Volkswagen« parkira pozimi pod milim nebom in prevozi na dan le 10 km do službe in zopet do doma in ga potem drugi dan startamo zopet vsega hladnega, ne bo nič posebnega, če bomo ugotovili porabo 12 l bencina na 100 km. »Opel Rekord« pa porabi pri neugodnih pogojih 13 do 14 l. Ni ga avtomobila, ki bi pozimi ne porabil več goriva kot poleti.

Montaža snežnih verig

Snežne verige je treba montirati smotrno in s previdnostjo, da se ne bi med vožnjo pretrgale. Če se to zgodi, poškodujejo snežne verige ne le gume in blatnike, marveč se lahko zapletejo tudi v krmilno drogovje itd. Ko montiramo snežne verige, spustimo najprej nekoliko zraka iz pnevmatike. Ko pa imamo že montirane, ta zrak zopet nadoknadimo. Snežne verige z gumijasto oblogo so odpornejše kakor običajne kovinske, zato pa je njihova učinkovitost manjša. Prve in druge verige pa se seveda kvarijo, če vozimo z njimi po cestah še potem, ko je sneg zvožen že do makadama oziroma asfalta.

Nega gumijastih tesnil

Ko pade temperatura pod 0° Celzija, obstaja nevarnost, da primrznejo gumijasta tesnila na avtomobilskih vratih. Zgodilo se bo, da bomo težko odprli vrata. Kadar bomo v taki zadregi, nikar ne poskušajmo odpreti vrat s silo, ker bomo poškodovali primrznjeno tesnilo. Bolje je premazati tesnila z različnimi premazi, ki jih poznajo na servisnih postajah; na ta način dosežemo, da so neobčutljiva zoper nižje temperature.

Morda vam bo prišlo prav?

Ko postaja pri parkiranju vse večja gneča, je možno, da se bodo odbijali vašega avtomobila zagostili v odbijalce sosednjega.

Pri taki nezgodi bi rad vsak voznik čim bolj prikril svojo nepriklono. Toda karkoli bo ukrenil naglo in nasilno, mu bo prej škodovalo, kakor koristilo. Poskusite najprej tako, da boste en avto dvignili, drugega pa istočasno obežili.

Če to ne bo pomagalo, se poslužite priročnega dvigala in dvignite avto, katerega odbijal je zgoraj, ono drugo vozilo boste potlej zlahka potisnili naprej.

Svarilne značke na tahometru

Navadno nimajo vsi tahometri (brzinomeri) naših avtomobilov razpredelnice, na katerih bi bila napisana brzina od 0 do 120 km na vsaki desetki, ampak je število zapisano le na vsakih 20 km na uro. Zadnji čas pa je dobila ravno brzina 50 km na uro prav posebno veljavo.

Kar nam sedaj manjka, je posebno očitvidna markacija »kritične« brzine. Čim bolj jasno vidimo to markacijo pred seboj, tem lažje nadzorujemo brzino in nam ni treba odvrnati oči od ceste.

V strokovnih trgovinah sicer že nekaj časa lahko dobimo kontrolno napravo, ki s svetlobnim znakom pokaže, kdaj smo prekoračili določeno brzino. Vse lepo in

Zelje kisamo v lesenih kadéh; vsaj v kmečkem gospodinjstvu je taka posoda najprimernejša. Pravilno bi bilo, da bi se za kisanje zelja uporabljala vedno ista posoda in ta samo za kisanje zelja. Najboljše so seveda hrastove kadi, dobre pa so tudi macesnove. Smrekove so veliko slabše, dasi seveda tudi take mnogokrat uporabljamo.

Novo posodo moramo najprej izlužiti. To storimo tako, da jo izpiramo s krompom, kateremu smo dodali luga, lesnega pepela, sode ali kaj podobnega. To ponavljamo toliko časa, da odteka skoraj že čista voda. Potem napolnimo posodo z vodo in jo pustimo v njej nekaj dni, nakar vodo zopet premenjamo in ponavljamo to toliko časa, da je nazadnje voda v resnici povsem čista.

S posodo, v kateri smo že kisali zelje in nam je kisanje uspelo, pač nimamo nobene sitnosti. Zadostuje, da jo pred uporabo parkrat izplaknemo z vročo in mrzlo vodo in, ko se voda odteče, je posoda pripravljena.

Drugače je, če imamo posodo, v kateri se nam je pri zadnjem kisanju zelje kvarilo. Ako si ne moremo nabaviti nove posode, kar bi bilo najbolje, moramo poskusiti staro temeljito razkužiti. V primerni posodici zažgemo nekaj žvepla, čeznjo pa hitro povežemo kad in jo pustimo nekaj ur. Potem kad nekaj dni zračimo, naposled pa pomijemo kakor zdravo posodo.

Ribanje in tlačenje zelja

Za kisanje izberemo lepe, trde, obeljene glave, ki jih očistimo, razpolovimo, jim izrežemo kocene (štore) in jih zribamo. Pri nekaterih vrstah zelja imajo zunanji listi izredno debela rebra. Tudi ta izrežemo, zlasti če nimamo dovolj stisnjenih nožev in nočemo debelih reber v zelju.

Izdatne juhe — preprosta kosila

Fižolova juha

Pol kg suhega fižola, 3 dkg olja, žlica moke, drobna čebula, lovorov list, sol, kis, limonina lupinica, 2 žlici kisle smetane.

Fižol preberemo, operemo in namočimo čez noč. Skuhamo ga v isti vodi. Na olju narahlo zarumenimo moko, dodamo drobno sesekljano čebulo. Ko se začne razpuščati in po malem rumeneti, prilijemo nekoliko fižolovke in moko gladko razkuhamo in primešamo pretlačenemu fižolu. Zalijemo s fižolovo vodo v bolj gostljato juho. Odišavimo jo z lovorovim listom, limonino lupinico in solimo. Juha naj počasi vre še četrt ure. Nazadnje jo okisamo s smetano. Ker se fižol delj kuha, je primeren za kuhanje v loncu na zvišan pritisk.

Zelenjavna juha

4 dkg olja, 1 por, nekoliko zelja, korenja in zeline, 3 krompirji, 1 korenina peteršilja, 2 zeleni papriki, nekoliko cvetače, 2 pesti riža, žlica paradižnikove konzerve, nekoliko konzerve za govejo juho.

Zelje zrežemo na rezance, korenje, zele, peteršilj in por na kolesca, krompir na kocke, papriko na rezance, cvetačo razdelimo na ovetke. Na olju ali masti najprej prepražimo por, da se začne razpuščati, do-

prav, a le malokateri si to napravo res nabavi. Na žalost!

Samopomoč v tem oziru sicer ni tako učinkovita kot avtomatični kontrolni sistem, vendar pa je pomožno sredstvo, ki ima to prednost, da skoro nič ne stane. Potrebujemo le masten barvni svinčnik. Z njim zaznamujemo na brzinomeru brzino 50 km na uro z debelo črto, ki nam takoj pade v oči. To delo traja nekaj minut. Presenečeni boste nad učinkom tega, da ne govorimo o moralnem učinku svarila, ki nas opozarja, da smo dosegli določeno brzino.

Na isti način moremo markirati tudi druge brzine, n. pr. brzino 100 km na uro. Tisti, ki so že bolj izkušeni, si lahko celo izračunajo, za koliko njihov brzinomer prehiteva oziroma zaostaja. To se pravi, da štopajo pri gotovi markaciji na tahometru resnično brzino vozila in na ta način izračunajo, za koliko tahometer prehiteva oziroma zaostaja.

Na okus pa rebra seveda nimajo posebnege vpliva.

Naribano zelje tlačimo sproti v kad. Dno posode potresemo s soljo, nato vsujemo vanjo plast zelja, ki jo posolimo, stlačimo, vsujemo novo plast, spet posolimo itd. Zelje tlačimo v kadi z lesenim batom; pri tem pazimo, da zelja ne zdrobimo, kar se rado zgodi, če je prezrelo ali celo razpokano. Skrbno potlačimo zlasti ob robu, da se zelje enakomerno ulega. Čim bolj zelje tlačimo, tem manj soli potrebujemo in tem bolj bo zelje trpežno.

Sol in drugi dodatki

Na splošno računamo na 100 kg zelja pol do 1 kg soli. Med sol zmešamo precej kumine ali tudi nekaj malega brinjevih jagod. Posebej pa dodajamo zelju še koščke po dolgem narezanega hrena in sem pa tja kak lovorjev listič. Nekateri priporočajo razpolovljena, neolupljena jabolka, drugi grozdje, papriko, cel poper itd.

Ko je kad polna, položimo na zgornjo plast lepe zelene liste, vse pokrijemo najprej s čistim prtikom, ožetim v slani vodi, nato pa z umitimi gladkimi ozkimi deskami, ki jih obežimo s čistimi kamni toliko, da se zelje vkljub močnemu kipe-nju ne bo dvigalo, ampak počasi sedalo. Na prtček lahko položimo tudi pokrov; če ga imamo, ga obežimo s kamni ali privijemo prešo. Sok (zeljnica) mora stopiti čez pokrov za 2–4 cm; če ga je več, ga odvzamemo, če ga je premalo, pa dolijemo vode.

Kipenje

Kakovost in trpežnost kislega zelja je odvisna od pravičnega kipeanja. Temperatura v kleti naj bo od 15–18 stopinj Celzija. Klet vsak dan zračimo in pogledamo, če je v kadi dovolj tekočine. Smetansko prevleko kvasnic, ki se dela po vrhu, sproti odstranjujemo. Nagel potek kisanja da-

damo vso pripravljeno zelenjavo, jo najprej malo popražimo, potem dušimo. Ko je že precej mehka, prilijemo potrebno količino vode. Zavremo in zakuhamo tiž ter solimo. Zaradi boljšega okusa dodamo malo konzerve za govejo juho in paradižnik.

Kisli vampi s krompirjem

Pol kg vampov, jušna zelenjava, 3 dkg olja, 1 čebula, 3 stroki česna, lovorov list, 2 žlici moke, 2 žlici paradižnikove meze, vejica majarona, nekoliko kisa, sesekljan zelen peteršilj.

Vampe mehko skuhamo z jušno zelenjavo. Ohlajene narežemo na tanke rezance. Posebej skuhamo na drobne kocke narezan krompir. Na olju zarumenimo sesekljano čebulo, dodamo vampe in jih pražimo. Proti koncu praženja dodamo še strok česna. Pomokamo, moko popražimo in prilijemo skoraj že kuhan krompir. Solimo, dodamo lovorov list in majaron. Nazadnje okisamo ter dodamo še sesekljan peteršilj. Vampe skuhamo najhitreje v loncu na zvišan pritisk.



Hladilnike, pralne stroje, električne motorje in vse električne predmete pri

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobla ves

Plačila tudi na ugodne obroke

KOLIKO MEŠA KUPIMO NA OSEBO

Mesa s kostmi za govejo juho . . .	15 dkg
Mesa s kostjo za pečenko . . .	18 dkg
Mesa brez kosti za sekanico . . .	10 dkg
Mesa za naravni zrezek . . .	15 dkg
Mesa za dunajski zrezek . . .	15 dkg
Mesa za makaronovo meso . . .	8 dkg
Mesa za razne nadeve (paprika, paradižnik) . . .	6 dkg
Jeter ali ledviček (za samostojno jed) . . .	20 dkg
Jeter ali ledviček za juho . . .	5 dkg
Vampov (za samostojno jed) . . .	20 dkg

je slabo, prekislo zelje. Aromatične snovi se razvijajo samo pri kisanju, ki traja 2–5 tednov pri temperaturi od 15–18 stopinj Celzija. Pri vlaganju zelja pazimo, da kad, ki jo začnemo polniti, še isti dan do kraja napolnimo in obežimo. Čez noč se neobtežena zelenjava ugrije in tako zelje ni dobro.

Zelo pametno je, da skisano zelje prenesemo v hladnejšo klet, ki ima 4–8 stopinj Celzija. V hladnem prostoru kisanje preneha, zato zelje ne more biti prekislo.

Kislo zelje jemljemo iz kadi hkrati, ko ga čistimo. Porabimo ga čimprej, ker izgubi na zraku precej svojih prvotni odlik in vitaminov. Zelje čistimo od kraja vsakih 14 dni, pozneje pa vsake tri tedne.

Vlaganje zeljnatih glav

Največ vlagamo naribano zelje, ker zavzema najmanj prostora in se zaradi obilice soka rado skisa. Nekateri jedi, kot sarma ali kisle mesene klobasice, pa potrebujejo cele skisane zeljnateliste. Za tako kisanje so uporabne samo zdrave, čvrste in dobro očistene glave.

Vsaki glavi izvrtamo v kocen (štor) luknjo in masujemo vanjo soli, da preprečimo mehčanje. Glavne vlagamo v kad tesno drugo poleg druge. Vložimo najprej eno plast, jo posolimo, nato drugo plast in tako dalje. Vrhno plast pokrijemo z zeljnatimi listi, s čistim, v slani vodi ožetim prtom ter s pokrovom, ki ga obežimo. Slanice nalijemo toliko, da preplavi pokrov. Tako pripravljene cele glave vlagamo lahko tudi med naribano zelje.

KISANJE REPE

Lepo, sočno repo umijemo, olupimo in zribamo na rezance. Zribano posolimo, potresemo s kumino, zmešamo in vložimo v kad. Tlačiti je ne smemo preveč, ker bi postala premehka. Pokrijemo jo s prtikom in obežimo, da repnica pokrije pokrov. Oskrbujemo jo prav tako kot zelje.

Glavni pogoj za dober uspeh je čistoča pri vlaganju in hladna shramba. Vlagamo lahko tudi celo repo, ki jo umijemo in obrežemo, lupiti je ni treba. Celo repo vložimo lahko samo ali pa jo vložimo med naribano in jo zalijemo s slano vodo. Pred uporabo celo repo operemo in jo zribamo.

Žene berejo vedno več

Zakaj žene po svetu mnogo bolj berejo ženske revije kot prej? To vprašanje si je zastavil londonski časopis »Times«. Odgovor, ki ga je našel, pa velja v marsičem tudi za ženske pri nas.

Da se je število naročnic po vojni neverjetno povečalo, pove že nekaj števil. V Angliji sodijo, da bere tedenske in mesečne ženske revije 78 odstotkov od 20 milijonov žensk, kolikor jih je v Angliji starih nad 16 let in približno polovica sama kupuje revije, ali kakor jim pravijo »magazine«. Medtem ko je leta 1937 neka revija, ki je imela največ čitateljic, izhajala v nekaj manj kot pol milijona izvodih, je danes že šest tedenskih magazinov z več kot milijon izvodov. Največji med njimi, tednik »Women«, izhaja v tri in pol milijona izvodih, kar je za ženske časopise svetovni rekord.

Soglasna sodba je, da je ta nagel vzpon posledica gospodarskega in socialnega napredka žensk, ki se je začel v zadnji vojni. Ženskam so se odprli novi poklici, služijo več in tudi poročene žene dobivajo več denarja od svojih mož za gospodinjstvo. Prvi so prišli na to poslovni ljudje in zaradi tega mnogo bolj naročajo oglase v ženskih časopisih.

Še bolj kot to pa so vplivale socialne spremembe, ki so šle z roko v roki z gospodarskim napredkom žensk. Vedno bolj so izginjale razlike v okusih, pa tudi v dohodkih in vedno bolj izginjajo razlike v kuhanju, oblačenju, opremljanju stanovanja in celo v osebnem in družabnem življenju. Zato je pač razumljivo, da imajo ženske revije vedno širši krog čitateljic ter da eno in isto revijo z enakim užitekno berejo ženske iz višjih krogov in iz slojev, ki so nekoč imeli popolnoma drugačne interese.

Ženske revije so precej enake po vsem svetu. Vsebujejo članke o skrbi za lepoto, kuhanju, šivanju oblek, gospodinjstvu, kotiček za nasvete in romantične zgodbe. Te so, kakor ugotavlja »Times«, pisane tako, da bralke lahko same sebe istovetijo z zgodbo, to je, da najdejo v njej sebe in svojo usodo. Zanimivo pa je, kako silno je naraslo navdušenje za pletenje.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

IVO ANDRIČ:

Janičar

(Odlomek iz romana Most na Drini)

Tisti novembrski dan je prispela na levi breg reke dolga procesija obloženih konj in se ustavila, da bi prenočila. Janičarski aga se je z oboroženim spremstvom vračal v Carigrad, potem ko je po vaseh vzhodne Bosne nabral določeno število krščanskih otrok za janičarje.

Šest let je že poteklo, kar so zadnjič pobrali ta krvni davek, zato je bila tokrat izbira lahka in velika; brez težav so našli potrebno število zdravih, bistrih in čednih dečkov med desetimi in petnajstim letom, čeprav so mnogi starši skrivali otroke po gozdovih, jih učili, naj se delajo neumne ali šepaste in jih oblačili v cunje in puščali v nesnagi, samo da bi preslepili ago pri izbiranju. Nekateri so celo pohabili svoje lastne otroke tako, da so jim odrezali prst na roki.

Izbrane dečke so odnašali v dolgi procesiji na majhnih bosenskih konjičkih. Na konju sta bili pritrtjeni dve pleteni košari, kakor jih rabijo za sadje; na vsaki strani je visela ena in v sleherni košaro so posadili enega dečka in mu dali majhno culo in obilico pite, zadnje, kar je odnesel iz domače hiše. Iz teh košar, ki so se enakomerno pozibavale in škripale, so kukali sveži in prestrašeni obrazi ugrabljenih dečkov. Nekateri so čez konjske hrbte kar se da dolgo gledali domač kraj, drugi so jedli in jokali hkrati, tretji so spali, naslanjaje glavo na tovarna sedla.

Tisti novembrski dan je v eni izmed množičnih košar molčal in s suhimimi očmi gledal okrog sebe temnopolti, desetletni deček, doma iz visoko ležeče vasi Sokolovići. V premraženih, rdečih roki je držal majhen zakrivljen nožič in ves raztresen rezljal nekaj v rob svoje košare, vendar je hkrati opazoval vse, kar se je dogajalo okrog njega. V spomin so se mu vtisnili kamniti breg, obrastel z redkimi, golimi, siromašno sivimi rakitami, pohabljeni brodar in na pol polomljeni mlin, poln pajčevin in prepaha, v katerem so morali prenočiti, preden se jim je vsem posrečilo priti čez kalno Drino, ki so nad njo krakale vrane. Kakor nekaj telesno neprijetnega nekje v njem samem — kot črna zarezga, ki kdaj pa kdaj za eno ali dve sekundi pretrga prsi na dva dela, da močno zaboli — je dečku ostal spomin na ta kraj, kjer je cesta pretrgana, kjer se brezup in dolgočasje uboštva zgoščujeta in sesedata na kamnitih bregovih reke, čez katero je prehod težak, drag in negotov. To je bilo ranljivo in boleče mesto te sicer hribovite in revne pokrajine, kjer postaja nesreča očitna, kjer se mora človek ustaviti pred premočjo elementov in kjer osramočen zavoljo svoje onemoglosti spozna in še ja-

sneje uvidi lastno in tuje uboštvo in zaostalost.

Vse to se je v njem zililo in izenačilo s tisto telesno neprijetnostjo, ki se je zagrizla v dečka tega novembrskega dne in ga kasneje ni nikdar več popolnoma zapustila, čeprav je spremenil življenje in vero, ime in domovino.

Kaj se je pozneje zgodilo s tem dečkom v košari, pripovedujejo vse zgodovine v

Ivo Andrič:

Most na Žepi

(Novela)

V četrtem letu svojega vezirovanja je veliki vezir Jusuf napravil napako in kot žrtev nevarne spletke prišel na lepem v nemilost. Borba je trajala vso zimo in pomlad. (Bila je zločesta in hladna pomlad, ki nikakor ni dovolila poletju, da bi se razbohotilo.) V mesecu maju pa je prišel Jusuf iz zapora kot zmagovalac. In blesteče, mirno in enolično življenje je teklo naprej. Toda iz tistih zimskih mesecev, ko med življenjem in smrtjo in med slavo in padcem ni bilo prostora niti za nožovo ostrino, je ostalo v vezirju-zmagovalcu nekaj stišanega in zamišljenega. Nekaj neizrekljivega, kar izkušeni in izmučeni ljudje varujejo v sebi kot skrito dobro in kar samo včasih nezavedno izrazijo s pogledom, kretnjo in besedo.

Ko je živel zaprt v samotni in nemilosti, se je vezir bolj živo spomnil svojega rodu in svoje domovine. Razočaranje in bolečina namreč obračata človeku misli v preteklost. Spomnil se je očeta in matere. (Oba sta bila umrla, ko je bil še skromen pomočnik nadzornika cesarskih hlevov in je ukazal njuna groba s kamenjem obrobiti in postaviti nanju bela nagrobnika.) Domislil se je Bosne in vasi Žepe, iz katere so ga odpeljali, ko je bil stvar devet let.

Prijetno je bilo takole v nesreči misliti na daljnjo domovino in na razmetano vas Žepo, kjer v sleherni hiši pripovedujejo o njegovi slavi in uspehih v Carigradu, kjer pa nihče ne pozna in ne sluti slabe strani slave in cene, za katero se dospe do uspeha.

Še tisto poletje je imel priložnost govoriti z ljudmi, ki so prihajali iz Bosne. Povpraševal je in pripovedovali so mu. Za upori in vojnami so prišli nered, pomanjkanje, lakota in boleznj vseh vrst. Nakazal je znatno pomoč vsem svojcem, kolikor jih je še v Žepi, hkrati je pa zapovedal, naj poizvedo, kakšno zidanje bi jim bilo najbolj potrebno. Sporočili so

vseh jezikih, in o tem vedo več v širokem svetu kakor tu, pri nas. Sčasoma je postal mlad in hraber silahdar (čuvaj orožarnice) na sultanovem dvoru, pa kapudan paša (vrhovni mornariški poveljnik) in potem carski zet, vojskovodja in državnik svetovnega slovesa, Mehmed paša Sokoli, ki se je večidel zmagoslavno bojeval na treh celinah, razmaknil meje turškega cesarstva, ga zavaroval na zunan in z dobro upravo ukrepil na znotraj. V teh nekaj več kakor šestdesetih letih je služil trem sultanom, doživel v dobrem in hudem to, kar dožive le redki in izbrani in se povzpел na nam neznane vrhunce moči in oblasti, kamor pridejo in kjer se obdrže samo redki.

mu, da stoje še štiri hiše Petkićev in da so najpremožnejši v vasi, sicer pa da je vas z vso sososko obubožala, da se jim je džamija od starosti podirala in da je na posled še pogorela in da jim je vodnjak presahnil; najteže pa jim je, ker nimajo mosta čez Žepo. Vas sloni na obronku tik ob izlivu Žepe v Drino, edina pot proti Višegradu drži čez Žepo kakih petdeset korakov nad ustjem. Vsak most, ki ga zbi-jejo iz hlovov, jim voda odnese. Ali prihumi Žepa hitro in nepričakovano, kakor vsi gorski potoki, pa spodje in odplavi brvi, ali priteče Drina, zajezi in ustavi Žepo ob ustju, da naraste in odnese most, kakor da ga nikoli ni bilo. Pozimi zopet oledene mostnice, da padajo živina in ljudje. Kdor bi jim na tistem mestu pozidal most, bi jim najbolj ustregel.

Šest preprog je daroval vezir džamiji, in denarja, kolikor je bilo treba, da so pred njo postavili vodnjak s tremi tatrmani. Obenem se je odločil, da jim bo sezidal most.

V Carigradu je takrat živel stavbenik Italijan, ki je v carigradski okolici zgradil nekaj mostov in se proslavil z njimi. Njega je najel vezirjev zakladnik in ga z dvema dvorjanoma poslal v Bosno.

Sneg je že ležal, ko so prišli v Višegrad. Začuden Višegrajčani so nekaj dni zaporedoma opazovali stavbenika, kako pripognjen in sivolas, toda rdeč in mladosten v obraz, hodi okrog velikega kamnitnega mosta, kruši, med prsti drobi in z jezikom okuša malto iz sestavkov in kako korakoma meri oboke. Potem je nekaj dni odhajal v Banjo, kjer so lomili apnenec in od koder so jemali kamen za višegrajski most. Pripeljal je težake in odkopal kamnolom, ki je bil čisto s prstjo zasut in obrasel z grmičjem in nizkimi borovci. Kopali so, dokler niso našli široko in globoko žilo kamna, ki je bil jedrovitejši in bolj bel kakor tisti, iz katerega je bil zidan višegradski most. Od tam se je odpravil vzdolž Drine vse do Žepe in izbral mesto, kjer naj bi bil brod za prevažanje kamenja. Takrat se je eden izmed tistih dveh vezirjevih ljudi vrnil v Carigrad z računom in načrti.

Stavbenik je ostal in čakal, pa ni hotel stanovati ne v Višegradu ne v kateri koli izmed krščanskih hiš nad Žepo. Na vzpetini, v tistem oglu, ki ga delata Drina in Žepa, si je postavil lesenjačo — tisti vezirjev zaupnik in nekakšen višegrajski pisar sta mu bila za tolmača — in je v njej stanova. Kuhal si je sam. Od kmetov je kupoval jajca, smetano, čebulo in suho sadje. Mesa, pravijo, ni kupil nikoli. Vedno je nekaj tesar, risal, preiskoval vrste apnenca ali opazoval tok in smer Žepe.

Medtem se je tudi tisti uradnik vrnil iz Carigrada z vezirjevim dovoljenjem in s prvo tretjino potrebnega denarja. Začeli so z deli. Ljudje se niso mogli načuditi nenavadnemu početju. Niti podobno ni bilo mostu, kar so delali. Najprej so čez vso Žepo pošev zabili v dno težke borove hlode in med njimi dve redi kolov, jih prepletli s protjem in zatrpali z ilovico kakor okop. Tako so reko obrnili v drugo smer in polovica korita je ostala suha. Prav takrat, ko so bili z deli pri kraju, se je nekega dne nekje v planini utrgal oblak in Žepa se je na lepem skalila in narasla. Še tisto noč je dovršeni nasip pretrgala čez sredo. Ko se je drugi dan zdanilo, je bila voda že upadla, toda lese so bile predrte, koli populjeni, hlodi zverženi. Med delavci in med ljudmi se je širil glas, da Žepa noče mosta nad seboj. Že tretji dan pa je stavbenik ukazal zabiti nove kole, še globlje, ter poravnati in urediti hlode, ki so ostali. In zopet je iz globine odmevalo kamnitno korito reke od kladiv in vpitja delavcev in enakomernih udarcev.

Šele ko je bilo vse pripravljeno in napeljan kamen iz Banje, so prispeli kamnoseki in zidarji, Hercegovci in Dalmatinci. Zgradili so jim lesenjačo, pred katerimi so klesali kamenje, beli od kamnitnega prahu kakor mlinarji. Stavbenik pa je hodil okrog njih, se sklanjal nadnje in vsak čas jemal mero z rumenim pločevinastim trikotnikom in svinčnim grezilom na zeleni niti. Z ene in z druge strani so bili že vdolbli kamnitni in strmi breg, ko je zmanjkalo denarja. Nejevolja se je rodila med delavci in mrmanje je nastalo med ljudmi, da z mostom ne bo nič. Nekateri, ki so prihajali iz Carigrada, so pripovedovali, kako se širijo govorice, da se je vezir spremenil. Nihče ne ve, kaj mu je, ali je bolan ali ga more skrbi, vedno bolj nedostopen postaja in pozablja in opušta celo tudi v samem Carigradu začete gradnje. Čez nekaj dni pa je prispel vezirjev zaupnik z ostankom denarja, tako da so zidali naprej.

(Dalje prihodnjič)

FRAN ERJAVEC:

Ni vse zlato, kar se sveti

Blaž Čerin, kmet izpod visokega Kolka, je pri delu opazil, da ima pašnik, ki je na eni strani mejil na ogrado, prav dobro zemljo in da bi se dala ograda na to stran razširiti. Razdril je ondi ogrado in začel kopati ledino. Kopalo se je težko, a čim dalje je kopal, tem večje veselje je imel z delom. Dokopal je do neke kamene žile, a kamen je bil mehak in skrila. Bila je opoka. Že je odvalil nekoliko skrili, ko se mu pod kopačem nekaj zablešči. Čerin se pripogne, pobere skrilo in izlušči iz nje sijajno kocko. Pogrelo ga je. »Moj Bog, to je zlato, čisto, pravo zlato! Kako bi se drugače tako svetilo in rumeno je tudi. Torej so vendar resnico govorili stari ljudje, češ da je v Bogatinu polno zlata; in da ga ne bi imel Kolk, ki je Bogatinu sosed?«

A hlapec je blizu. Ta ne sme ničesar vedeti. Treba ga je odpraviti. Čerin je malo pomislil, potem ga je poslal tlovov po sekuro in mu velel iti sekat leščevje, da se z njim zagradi novi kos ograde. Ko je hlapec odšel, se je spustil Čerin na kolena in začel brskati po razdrobljeni opoki. Po dolgem iskanju je našel še eno zrno, hitro potem zopet gno, še večje. A ko je odvalil novo plast, mu je kar oči pobiralo — zrno se je lesketalo pri zmu. Snel si je klobuk in pohlepno deval vanj dragoceno rudo. Na-

to si je odklal novo skrilo, za njo drugo. Vsaka je dala nekaj, ta več, ona manj. Tako je drobil opoko in nabral do mraka za pol klobuka.

A kam zdaj z blagom? Domov ne! Živa duša ne sme vedeti, tudi žena ne. Zaklad je treba skriti ali zakopati. Mislil je in mislil. Naposled se je domislil dupla v stari lesniki, ki je stala v gošči daleč od pota. Tja je šel, razprostrl ruto po tleh, usul zlato nanjo, jo zavil in zvezal ter shranil v duplo.

Pri večerji je sedel zamišljeno poleg žene. Poznalo se mu je, da ga nekaj vznemirja. Kmalu je vstal in šel spat. A spal ni. Vsakovrstne misli so mu rojile po glavi, ali vse so se vrstile okoli zaklada. Najbolj ga je skrbelo, kje in kako bi ga spravil v denar. Strah ga je bilo, da bi ne prišel kake-mu sleparju v roke, ali da bi kaka zvita buča ne izvela iz njega, kje se dobiva tako blago. Kam torej z zlatom? V Gorico? Ne, tam ga kolikor toliko poznajo in prehitro bi se razslulo njegovo bogastvo. V Ljubljano tudi ne. Predolga je pot in tudi prave vere nima do ljubljanskih zlatarjev. Na Laško pojde in nikamor drugam. V Staro mesto ali pa še celo v Videm. Starski in videmski zlatarji najboljše poznajo zlato, posebno tisto, ki se dobiva po teh gorah. Na Laško torej. A kdaj? Čim prej tem bolje, da bo vsaj vedel, na čem je. Precej jutri ali pa kar sedaj, še pred zorom; ga vsaj ljudje ne bodo srečevali in izpraše-

vali, kam in po kaj? Kmalu po polnoči je vstal, se oblekel in prebudil ženo. Bila je preplašena in ga dolgo ni mogla umeti. Pomiril jo je in povedal, da mora za dva, tri dni zdoma, pa naj je to ne skrbi. Na dobrem potu je, ki mu prinese srečo in obilje, ako Bog da. Potem je vzel iz skrinje staro usnjeno možno, v kateri je hranil pokojni oče srebrni denar. Prekrižal je otroka, segel ženi v roko in odšel v noč.

Bilo je precej tema, a njega to ni motilo, ker mu je bil znan vsak grm, vsak kamen. Na mah je bil pri stari lesniki. Izvelkel je dragoceni zaklad in se z njim napotil nizdol. Hitro je bil v dolini in potem je urno korčal po gladki cesti. Živ krst ga ni srečal. Ko je pošijalo sonce, je bil že na meji goriške dežele in laškega kraljestva. Tu je počival in delal načrte. Kakih osem sto goldinarjev je za stalno vredno blago, ki ga nosi s seboj, tudi ko bi ga kupoval brat od brata. A koliko ga se leži pokritega v njegovi ogradi! Kadar pride z denarji domov, bo prvo, da si natančno ogleda svet in kar se te zlate žile ni njegove, jo pokupi od sosedov. Kaj bo potem, tega še sam prav ne ve, toliko pa vendar zna, da bo živel kakor majhen kralj in še denar bi koval, če mu dovolé.

Tako je sanjal Čerin in v teh prijetnih sanjah sta mu hitro minili dve uri. Sonce je že visoko odskočilo od gora, ko se je napotil proti Bregu, prvi vasi na beneški strani. Dolgo se tu ni mudil. Gnalo

ga je dalje v Staro mesto, ki mu pravijo Čedad. Prašen, truden, žejen in lačen je dospel tja še pred sončnim zahodom. Hitro je prehodil vse zlatarske prodajalnice. Našel je dve. Pred eno je ostal in si nekaj časa ogledoval nastavljenе uhane in prstane in drugo zlato lepčico. V Žepu je imel pet zrn svojega zlata skrbno v papir zaviti, ker ga ni bilo volja kazati zlatarju vse zaklad, preden se nista pogodila za ceno. Izluščil je eno teh zrn iz papirnatega ovoja, ga držal k oknu in primerjal zlatarjevemu zlatu. Ves zadovoljen je stisnil zrno v pest, se ojunčil in pritisnil na kljuko na steklenih vratih. V prodajalnici je sedel suh možiček. Ogovoril ga je laški. Čerin mu je pomolil zrno in ga vprašal, ali kupi tako blago. Mož je presukal zrno v roki, stopil potem k oknu in potegnul z njim po nekem črnem kamnu. Čerin ni obrnil ves čas oči od njega. Zlatar mu je zrno vrnil in naredil z roko znamenje, da to ni nič. Čerina je zabeležil pri srcu. Vendar je izmotal iz papirja še drugo, prav na štiri vogale urezano zrno, ki se je še posebno lesketalo, in ga dal možičku. Ta ga je pogledal za hitro vrnil. Niti na kamen ga ni poskusil, kar se je zdelo Čerinu prav brezvestno.

»Beži, beži,« je mislil sam pri sebi. »Ti človeče niti ne veš, kako je pravemu zlatu ime. Kaj boš sodilo ti, ki v vsej prodajalni nimaš toliko zlata, kolikor ga je v moji možnji!« (Dalje na 8. strani)



V globoki žalosti sporočamo, da je po nedoumljivem sklepu Vsemogočnega odšel nepričakovano po večno plačilo moj dobri mož in oče, naš brat in stric, gospod

Janez Kaiser

p. d. Kajžer v Rinkolah

dne 8. novembra 1961 v 76. letu starosti, dobro pripravljen za pot v večnost.

Pogreb rajnega bo v petek, dne 10. novembra, ob deseti uri dopoldne na domačem pokopališču v Šmihelu nad Pliberkom.

Pokojnega, ki je bil vedno zvest veri in domovini, priporočamo vsem znancem v molitev.

Rinkole, dne 8. novembra 1961.

V neizmerni žalosti:

BRIGITA KAISER, žena JANEZ KAISER, sin
v imenu vseh ostalih sorodnikov.

ZAHVALA

Podpisani se lepo zahvaljujejo za izraze sožalja in spremstvo na zadnji poti naše

ANE ŠTIH

dolgoletne gospodinje v župnišču v Bilčovsu, ki smo jo dne 16. oktobra 1961 na pokopališču v Kotmari vasi položili k večnemu počitku v družinsko grobišče.

Posebno se zahvaljujemo milostljivemu g. prelatu dr. Blümlu, ki so blagoslovili posmrtno ostanke rajnice na rojstnem domu pri Birtiču, in č. g. dr. Polancu. Prisrčna zahvala mil. g. kanoniku Alešu Zechnerju, ki so vodili kondukt v Kotmaro ves, in za lepe poslovilne besede v cerkvi.

Prav tako izrekamo zahvalo č. g. Brumniku, župniku iz Kotmare vasi, ki so jo mnogokrat obiskali in ji prinašali sveto popotnico, in č. g. Musgerju, župniku iz Vetrinja, za njihove obiske za časa hude bolezni.

Nadalje lepa hvala č. gg. Repniku iz Loge vasi, Jožefu Vošnjaku iz št. Janža, profesorju dr. Pavletu Zablatniku, Rudiju Safranu, ki je prihite iz daljne Ziljske doline, č. šolskim sestram iz Celovca in št. Petra. Prisrčno zahvalo izrekam Birtičevi družini, ki je skoz več kot 10 mesecev požrtvovalno stregla sestri v dolgi, mučni bolezni.

Tudi vsem pogrebem, posebno iz župnije Bilčovs, in bilčovskim pevcem naj bo izrečena posebna zahvala! Naj počiva v miru!

JOŽEF STICH, župnik v Bilčovsu.

BIRTIČEVA DRUŽINA.

Fran Erjavec:

Ni vse zlato, kar se sveti

(Nadaljevanje s 7. strani)

Nejevoljen je stopil iz prodajalnice in šel dalje iskat druge. Našel jo je, in sicer ono, v kateri je bilo nekaj več in lepšega blaga. V njej je stal mož, zajeten in trebušen, a tudi tukaj se mu ni godilo drugače. Trebušnjak je lomil za silo neki jezik, ki je imel v sebi še kako slovensko besedo, vendar tudi njega ni bilo volja poslušati Čerina in se pogajati z njim. Ker se je zmračilo, je začel zapirati okna in Čerin je moral, hōti ali ne hōti, iz prodajalnice, ne da bi bil kaj opravič. Srdit in potrt je šel iskat prenočišča v gostilno.

Drugi dan je bila nedelja. Čerin je šel k prvi maši, potem pa jo je ubral proti Vidmu. Ne bomo natanko opisovali, kako se mu je godilo v Vidmu pri tem, kako pri onem zlatarju. Kakor bi se bili zmenili, so se mu vsi v zobe rezali. Vsi so bili ene misli, in enega govorjenja, da to ni zlato, temveč ničvredna železna ruda. Čerinu je upadlo srce, ali iskrica upanja mu je vendarle ostala. To mu je upihal neki zlatar, ki mu je ponujal za vse blago pet lir, ali ne, kakor bi bilo kaj zlata v njem, ampak samo za to, ker so bili lepi kristali. Toda naš Čerin si je mislil: »Rad bi me prevaril, pa me ne

boš.« Da bi to bilo železo, ni mogel verjeti. Kako bi mu mož drugače ponujal pet lir? Če on ponuja pet, jih je vredno morebiti sto.

Tako je modroval Čerin. Vtem so začeli zlatarji zapirati in Čerina tudi ni bilo več volja hoditi okoli njih. Bil je od dolgega pota preveč utrujen, da bi mogel še tisto popoldne iti iz Vidma. Potreben je bil počitka. Pohajal in posedal je torej pri mestnem vrtu. Žive duše ni poznal, a to mu je bilo danes prav; ga je vsaj nihče motil ni v premišljevanju. Kako vse drugače je prišlo, kakor je mislil! Menil je, da se vrne poln denarja, a zdaj mora paziti na vsak vinar, da ga ne izda čez največjo potrebo. Skoparil je zlasti pri pijači. Morebiti kdaj vse leto ni popil toliko vode kakor zadnje štiri dni. A pri vsem tem ga je začelo skrbeti, kako bo prebil s potnino. Ni se mislil namreč vrniti po najbližjem potu domov. Še v Gorico pojde. Kesal se je, kolikor se je mogel, da ni šel že sprva tja.

Drugega dne je res koračil po dolgočasni ravnini. Rad bi bil sedel na železnico, a

Gledališče v Celovcu

Petek 10. nov.: Herr Kayser und die Nachtigall, opereta (premiera). — Sobota 11. nov.: Die lustige Witwe, opereta. — Nedelja 12. nov. ob 15.00 uri: Herr Kayser und die Nachtigall, opereta. — Sreda 15. nov.: Herr Kayser und die Nachtigall, opereta. — Četrtek, 16. nov.: Der Unbestechliche, komedija (zadnjikrat). — Petek 17. nov.: Die Nashörner, drama (premiera). Sobota 18. nov.: Herr Kayser und die Nachtigall, opereta. — Nedelja 19. nov. ob 15.00 uri: Die lustige Witwe, opereta. — Začetek ob delavnikih ob 19.30 uri, ob nedeljah ob 15. uri.

KOMORNI ODER

Sobota 11., nedelja 12., sobota 18., nedelja 19. nov.: Später Frühling, komedija. — Začetek ob 19.30 uri.

DROBNE IZ VSEH VETROV

V Dublinu je neki pogrebni zavod obljubil 99 let staremu Carlu Websterju, da ga bo pokopal brez plačno, če bo dočkal sto let.

V Beirutu v Libanonu kaznuje policija nedovoljeno parkiranje s tem, da izpusti iz vseh koles avtomobila zrak.

Že stari Rimljani so poznali klicanje duhov s premikanjem mizice, so pa še pred njimi špiritizirali tudi drugi stari narodi.

Pri nas pravijo o tistem, ki ni uspel s snubljenjem, da je dobil „košarico“. Prisposoba s košarico izhaja iz starih časov, ko je oboževano dekle snubcu, ki ga ni maralo, spustilo z okna košarico s slabo pritrjenim dnem, ki je odpadlo, ko je snubec košaro pobral.

Sodobnik slavnega starogrškega zdravnika Hipokrata je bil Kraveras, ki je spisal obširno delo o zeliščih, od katerega je pa žal ohranjen le majhen del.

vožnja se mu je zdelo predraga. Zatorej je hodil peš. Nebo je bilo oblačno. Kmalu je začel padati dež. O mraku je prišel ves onemogel in do polti moker v Gorico. Šel je najprej v ulico Raštel. Tu je vedel za tri ali štiri zlatarje. Do prvega je imel največ zaupanja. Pri njem je kupil poročna prstana, ko se je ženil. No, zlatar ni bil sam, imel je dva kupca, a Čerin bi se bil najraje pogajal brez prič. V drugi prodajalnici je sedela gospa in pletla nogavico. Čerin se je nejevoljen obrnil in šel dalje. Tretja je bila zaprta, v četrti je videl zopet gospo z nogavico in poleg nje delavca. Vrnil se je k prvemu in pri vratih od strani pogledal v prodajalnico. (Dalje prihodnjič)

Oglašuj v našem listu!

Najbolje kupite ure, nakit in drugo pri urarskem mojstru

Gottfried Anrather



Klagenfurt, Paulitschgasse 9

Strokovna delavnica za popravila

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 12. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. — 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 13. 11.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Pogled v sodobno svetovno literaturo. (3.) — 18.00 Kulturni davek koroških Slovencev. (4.) — TOREK, 14. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Bolje je paziti, kot zdraviti se: O boleznih nog. — SREDA, 15. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 16. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Solistična glasba. — PETEK, 17. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Stari znanci: Časopis. — SOBOTA, 18. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Zdaj smo delo dokončali...

MALI OGLAS:

Iščem za zimске mesec, morebiti pa tudi za dalj časa, kmečkega fanta (praktikanta) za vsa kmečka dela. Potrebna sta voziška legitimacija za traktor in znanje rabe molzne naprave. — Ponudbe pod značko „Velden 252.938“ na naslov: OeWG, Klagenfurt.

Knittak

Šivalne in pletilne stroje pri

Grundner

KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
BLIZU MESTNE CERKVE

Blago, perilo

v veliki izbiri,
po ugodnih cenah

pri

L. Maurer

KLAGENFURT, Alter Platz 35

Najnovejše kmetijske stroje, štedilnike, pralne stroje, gospodinske potrebstine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)



Radioaparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI

Radiohaus
KERN

Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke